

Prezident İlham Əliyev və birinci xanım Mehriban Əliyeva Şuşada VII "Xaribülbül" Beynəlxalq Musiqi Festivalının və "Şuşa - İslam dünyasının mədəniyyət paytaxtı 2024" ilinin açılış mərasimində iştirak ediblər

Mayın 11-də Şuşanın Cıdır düzündə VII "Xaribülbül" Beynəlxalq Musiqi Festivalının və "Şuşa - İslam dünyasının mədəniyyət paytaxtı 2024" ilinin açılış mərasimi keçirilib.

Prezident İlham Əliyev və birinci xanım Mehriban Əliyeva tədbirdə iştirak ediblər.

Dövlətimizin başçısı tədbirdə çıxış edib.

Prezident İlham Əliyev Şuşa şəhərinin İslam dünyasının mədəniyyət paytaxtı elan olunmasının tarixi əhəmiyyətinə diqqət çəkərək, bu qərara görə ICESCO-ya, onun rəhbərliyinə, ICESCO-ya üzv ölkələrə təşəkkürünü bildirib.

"Şuşa bu şərəfli ada layiq görülüb və biz bunu İslam dünyasının Azərbaycana növbəti dəstəyinin, hörmətinin əlaməti kimi qəbul edirik. Birinci dəfə deyil ki, Azərbaycan şəhəri bu şərəfli ada layiq görülür. 2009-cu ildə Bakı, 2018-ci ildə isə Naxçıvan şəhəri də İslam dünyasının mədəniyyət paytaxtı elan edilmişdir. Bu dəfə isə Azərbaycanın mədəniyyət paytaxtı Şuşa bu şərəfli adı daşıyaçaq", - deyərək dövlətimizin başçısı vurğulayıb.

Prezident İlham Əliyev Azərbaycanın İslam həmrəyliyi istiqamətində ardıcıl fəaliyyət göstərdiyini qeyd edərək, dövlətimizin İslam dünyasının birləşməsi, İslam həmrəyliyinin gücləndirilməsi üçün böyük səylər göstərdiyini deyib. Şuşa şəhərinin İslam dünyasının mədəniyyət paytaxtı olması ilə öz mədəniyyətimizi həm müsəlman ölkələrinin ictimaiyyətinə, həm də dünya ictimaiyyətinə çatdırmaq üçün əlavə imkan verəcəyini söyləyib.

"Şuşaya gələn hər bir insan əyani şəkildə görür ki, burada Azərbaycan ruhu var. Şuşa işğal, əsəret dövründə əyilmədi və biz - Azərbaycan xalqının nümayəndələri Şuşaya qayıtmalı idik. Qan tökərək, şəhidlər verərək, - Allah bütün şəhidlərimizə rəhmət

eləsin, - Şuşanın azad edilməsi, şəhər döyüşləri nəticəsində azad edilməsi tariximizin parlaq səhifəsidir", - deyərək Prezident İlham Əliyev bildirdi.

Dövlətimizin başçısı bir daha diqqətə çatdırıb ki, builki "Xaribülbül" festivalı Şuşanın İslam dünyasının mədəniyyət paytaxtı elan olunmasına həsr edilib: "Azərbaycan xalqının əyilməz ruhunu nümayiş etdirən bu məkan həm işğala qədər, həm işğal dövründə, həm də işğala son qoyulandan sonra hər birimiz üçün doğma və əzizdir. Bizim qəhrəman əsgər-zabitlərimiz, bax, bu sıldırım qayalara dırmaşaraq yüngül silahlarla şəhəri düşməndən azad etmişlər. Əminəm ki, bundan sonra Azərbaycan torpaqlarında daim sülh olacaq. Arzum budur, əminəm, bütün Azərbaycan xalqının arzusu budur ki, qoy, heç vaxt bu səma altında bir daha top səsləri eşidilməsin. Qoy, bundan sonra burada ancaq musiqi sədaları səslənsin".

Sonra ICESCO-nun Baş direktoru Salim bin Məhəmməd əl-Malik çıxış edib. Şuşa şəhərinin 2021-ci ildə Azərbaycanın mədəniyyət paytaxtı, 2023-cü ildə Türk dünyasının mədəniyyət paytaxtı seçildiyini, 2024-cü ilin bu günündə isə İslam dünyasının mədəniyyət paytaxtı kimi özünəməxsusluq bayrağını və dühasını daşdığını deyib: "Hər dəfə əhatə genişlənir, coğrafiya böyüyür. Üç il mədəniyyət paytaxtı adına layiq olan az sayda belə şəhər var. Bu, dərin bir işarədir. Bu, nailiyyətə, imkanlara və ehtirama işarədir. Bu, Şuşa şəhəridir - paklıq, saflıq və xoş ab-hava şəhəri. Şəhərin adı da elə buradan gəlir. Bizlərdən kimsə dünyada adı saflığa və təmizliyə uyğun gələn başqa şəhər tanıyırmı? Buranın havası təmiz, insanların hissləri pakdır. Buna görə də təəccüblü deyil ki, Şuşa bütünlüklə Qafqazda musiqinin paytaxtıdır, təsviri sənətin məkanıdır, gözəl

Azərbaycan xalqının vətənidir, musiqi, fikir və şairlər yurduudur. Görəsən, bütün bunlar paklığın və saflığın hədiyyəsidirmi?".

Salim bin Məhəmməd əl-Malik qeyd edib ki, birinci vitse-prezident, birinci xanım, ICESCO-nun xoşməramlı səfiri Mehriban Əliyevanın rəhbərliyi ilə Heydər Əliyev Fondu qarşısına nəcib hədəflər qoyub. Belə ki, bu Fond, Qarabağın başqa yerlərində olduğu kimi, Şuşa şəhərinin abadlaşdırılması, yenilənməsi yükünü də öz üzərinə götürüb: "Biz bu işlərin hər yerdə vüsət aldığına şahidiyik. Bu nümunəvi Fond qısa vaxt ərzində əldə etdiyi nailiyyətlərə görə təbriyə layiqdir. Biz burada yeni yolları, yaraşığı binaları, gözəl hotelleri, yenilənən muzeyləri, xalçaları və məscidləri görürük. Bütün bunlar məsuliyyətin dərk edilməsinə, çağırışa hazır olmağa dəlaldir. Bu, hərtərəfli inkişaf çağırışıdır. Bunu Prezident İlham Əliyev zəkası ilə böyük həvəslə həyata keçirir və bu da təəccüblü deyil, çünki Məhz O, torpaqların azadlığı bayrağını qaldırmışdır. Məhz O, əbədi qayıdış anını xalqına bildirmişdir. Məhz O, öz ayıq-sayıqlığı ilə şəhərin azadlığını planlaşdırmışdır".

Salim bin Məhəmməd əl-Malik ICESCO-nun Şuşaya irs missiyası göndərdiyini qeyd edərək, bunun, azad olunmuş torpaqlara ayaq basan ilk beynəlxalq missiya olduğunu vurğulayıb: "Bu, tarix kitablarında və vəfa dəftərində qalacaq həqiqətdir. ICESCO bu işə dünün başlamışdır. Amma təşkilat bu gün və sabah da Azərbaycanla olan özünəməxsus etibarlı əlaqələrinə sadıq qalacaq, onun yanında olacaq, onun sivilizasiyada tutduğu yolu müdafiə edəcək, sevinc və qürur anlarını onunla birlikdə qeyd edəcək. Onun oğullarının və qızlarının həyata keçirdiyi quruculuq işlərini dəstəkləyəcək. Paklıq etrinin və saflıq müşkünün daşıyıcısı olan

Şuşalı İslam dünyası mübarək olsun. Onun sevgisini bölüşən, hər zaman onu görməyə can atan İslam dünyalı Şuşaya eşq olsun!

Cənab Prezident, Sizə, Birinci vitse-prezidentə, hökumət və parlament üzvlərinə, bütün Azərbaycan xalqına mübarəkdir deyərim. Allah Şuşanı hiyf etsin. Allah Azərbaycanı qorusun. Qoy, həmişə qələbə və nailiyyətimizi bayram edək. Qarabağ Azərbaycandır!".

Festival çıxışlardan sonra açılış konserti ilə davam edib.

Konsertdə "Xaribülbül"ün bütün iştirakçılarının yer aldığı açılış kompozisiyasının müşayiəti ilə 27 Qarabağ atından ibarət süvari dəstə ICESCO-ya üzv ölkələrin bayraqları ilə Cıdır düzünə daxil olub.

Qeyd edək ki, Şuşa şəhərinin 2024-cü il üçün "İslam dünyasının mədəniyyət paytaxtı" elan olunmasına dair Prezident İlham Əliyev ötən ilin noyabrında bununla bağlı tədbirlər haqqında Sərəncam imzalayıb.

Heydər Əliyev Fondunun və Mədəniyyət Nazirliyinin təşkilatçılığı ilə keçirilən festivalın proqramı ifaçıların və repertuarın zənginliyi, fərqli təqdimatlar ilə seçilib. Builki festivalın iştirakçıları arasında həm də ICESCO-ya üzv ölkələrdən ifaçılar və yaradıcı kollektivlər yer alıb. Möhtəşəm mədəniyyət hadisəsinə çevrilən "Xaribülbül" Beynəlxalq Musiqi Festivalında Azərbaycanla yanaşı, Birləşmiş Ərəb Əmirlikləri, İndoneziya, İran, Qazaxıstan, Qətər, Qvineya, Mərakeş, Özbəkistan, Türkiyə də təmsil olunub.

Açılış konsertində müxtəlif ölkələrdən məşhur ifaçılar, rəqs qrupları çıxış ediblər. Konsert iştirakçıların ifasında festivalı rəmzi olaraq təcəssüm etdirən "Səsin gəlsin, Xaribülbül" mahnısı ilə yekunlaşıb.

Festival mayın 12-dək Şuşada, 13-dək isə Laçında davam edib.

Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının 80 illik yubileyinin keçirilməsi haqqında Tədbirlər planı təsdiq edilib

Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyası Rəyasət Heyətinin növbəti iclası keçirilib.

Tədbirdə AMEA-nın prezidenti akademik İsa Həbibbəyli, Azərbaycan Rəssamlar İttifaqının sədri Xalq rəssamı Fərhad Xəlilov, Rəyasət Heyətinin üzvləri, Rəyasət Heyəti aparatının şöbə müdirləri, AMEA-nın yeni loqotipinin - embleminin hazırlanması üçün elan olunmuş müsabiqəyə təqdim edilən layihələrin müəllifləri və aidiyyəti şəxslər iştirak ediblər.

İclası giriş sözü ilə akademik İsa Həbibbəyli açaraq tədbirin gündəliyi barədə məlumat verib.

Əvvəlcə ölkə başçısının Sərəncamına əsasən "Heydər Əliyevin 100 illiyi (1923-2023)" yubiley medalı ilə təltif edilmiş akademik Ramiz Rizayevə yubiley medalı təqdim edilib.

İclasda müzakirəyə çıxarılan ilk məsələ Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının 80 illik yubileyinin keçirilməsi haqqında olub.

Akademik İsa Həbibbəyli qeyd edib ki, 2025-ci ilin mart ayında Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının yaradılmasının 80 ili tamam olur. Bildirib ki, XX əsrin birinci yarısında AMEA-nın təsis edilməsi Azərbaycan xalqının elmi və ictimai fikir tarixində, ümumən sosial-mədəni tərəqqisində mühüm hadisə olmuş, ölkəmizin inkişafında əhəmiyyətli rol oynamışdır.

Nətiq vurğulayıb ki, AMEA 80 illik tarixi ərzində zəngin elmi ənənələri olan Azərbaycan xalqının intellektual potensialının formalaşdırılmasında, elmin müasir tələblərindən irəliləyən strateji istiqamətlərinin müəyyənləşdirilməsində, fundamental və tətbiqi, innovativ elm sahələrinin inkişafında, respublikada peşəkar elmi kadrlar nəslinin yetişdirilməsində müstəsna rol oynamışdır. Həmçinin diqqətə çatdırıb ki, Akademiyanın səksən il müddətində əldə etdiyi uğurlar, mühüm elmi nəticələr, onların istehsalata tətbiqi nəticəsində yaranan sosial-iqtisadi nailiyyətlər, müxtəlif elm sahələrində milli elmi məktəblərin yaranması, yeni elmi nəsilin yetişdirilib hazırlanması xalqımızın di-

namik sosial-iqtisadi və mədəni-mənəvi inkişafının əsas göstəriciləridir.

"Ötən əsrin ikinci yarısında, xüsusilə də Ümummilli Lider Heydər Əliyevin respublikaya rəhbərlik etdiyi illərdə Akademiyada mühüm nailiyyətlər əldə edilmişdir. Heydər Əliyevin ikinci dəfə Azərbaycanda rəhbərliyə qayıdışı nəticəsində Akademiya tamamilə yeni inkişaf mərhələsinə qədəm qoymuş bu böyük elmi-təşkilati quruma Milli Elmlər Akademiyası statusu verilmişdir. Prezident İlham Əliyevin digər sahələrdə olduğu kimi, elmi fəaliyyət sahəsində də Ümummilli Lider Heydər Əliyevin siyasətini uğurla davam etdirməsinin nəticəsidir ki, sonrakı illərdə Azərbaycanda elmi-texniki potensialı qorumaq və inkişaf etdirmək, iqtisadiyyatı gücləndirmək, mədəniyyəti zənginləşdirmək, xalqın milli mənafeyini qorumaq baxımından onun qarşısına mühüm vəzifələr qoyulmuşdur. Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2005-ci və 2015-ci illərdəki müvafiq sərəncamları ilə AMEA-nın 60 və 70 illik yubileyi təntənəli şəkildə qeyd edilmişdir. Azərbaycan Respublikasının Prezidenti cənab İlham Əliyev şəxsən yubiley tədbirlərində iştirak etmiş, dərin məzmunlu nitqi ilə Azərbaycan elminin respublikanın sosial-iqtisadi və mədəni-mənəvi inkişafı ilə şərtlənən prioritet fəaliyyət istiqamətlərini müəyyənləşdirmişdir", - deyərək akademik İsa Həbibbəyli bildirib.

Ölkə başçısının "Azərbaycan Respublikasında elm və təhsil sahəsində idarəetmənin təkmilləşdirilməsi ilə bağlı bəzi tədbirlər haqqında" 28 iyul 2022-ci il tarixli Fərmanı ilə AMEA-da yeni islahatlara start verildiyini deyən akademik İsa Həbibbəyli bu islahatların, əsasən, ictimai və humanitar profilili elmi müəssisələrdən ibarət Akademiyanın dövlətin ideoloji və mədəni-mənəvi siyasətinin həyata keçirilməsindəki rolunun artırılmasına yönəldiyini vurğulayıb.

Qeyd edib ki, hazırda AMEA-da beynəlxalq elmi əlaqələrin yeni ideoloji əsaslar üzərində qurulması, xüsusən, türkdilli ölkələr və onların elmi qurumları ilə əlaqələrin daha da gücləndirilməsi, Akademiyanın nüfuzlu beynəlxalq qurumlara üzvlüyünün təmin edilməsi, el-

mi müəssisələrin strukturunun yenidən qurulması, elektron hərəkatın inkişaf etdirilməsi, müasir dövrün çağırışlarına uyğun olaraq yeni şöbələrin təşkili istiqamətdə çoxşaxəli islahatlar həyata keçirilməkdədir.

"Olduqca əlamətdar bir haldır ki, AMEA-nın 80 illik yubileyi Azərbaycan Respublikasının Prezidenti, Müzəffər Ali Baş komandan İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə Azərbaycanın ərazi bütövlüyünün və suverenliyinin tam bərpa edildiyi, ölkəmizin regionda və dünyada nüfuzunun yüksəldiyi və öz inkişafının yeni mərhələsinə qədəm qoyduğu bir dövrə təsadüf edir. Hazırda özünün yeniləşmə dövrünü yaşayan Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyası Azərbaycan Respublikasının müəyyən etdiyi vəzifələri həyata keçirmək istiqamətində genişmiqyaslı islahatlar apararaq yenidən qurulmaqda və inkişaf etməkdə davam edir", - deyərək akademik İsa Həbibbəyli söyləyib.

Akademik İsa Həbibbəyli çıxışının sonunda bildirib ki, elmin müvafiq istiqamətlərində geniş tədqiqat apararaq, onu yeni biliklərlə zənginləşdirən, tanınmış elmi məktəblər yaradan, elmin inkişafında görkəmli xidmətləri olan Akademiya üzvləri respublikamızın sosial-iqtisadi və mədəni-mənəvi inkişafında mühüm rol oynayırlar.

AMEA-nın 80 illik yubileyinin yüksək səviyyədə qeyd edilməsini təmin etmək məqsədilə Komissiya yaradılıb və Tədbirlər planı təsdiqlənib.

Sonra iclasda Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının loqotipinin seçimi üzrə Müsəbiqə komissiyasının fəaliyyətinin nəticələri və AMEA-nın loqotipinin təsdiq olunması haqqında məsələ müzakirə edilib və AMEA-nın yeni loqotipi qəbul olunub.

İclasda müzakirə edilən növbəti məsələ AMEA-nın fəxri üzvü, Nobel mükafatı laureatı Əziz Sancarın Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasına dəvət edilməsi haqqında olub.

Akademik İsa Həbibbəyli bildirib ki, 29 noyabr 2023-cü il tarixində keçirilən AMEA-nın Ümumi Yığıncağında Nobel mükafatı laureatı Əziz Sancar AMEA-nın fəxri üzvü seçilib. AMEA-nın Fəxri üzvü diplomunun və vəsiqəsinin təqdim

olunması və onun Azərbaycan Respublikasının elmi ictimaiyyəti ilə geniş müzakirələrini təşkil etmək məqsədi ilə akademik İsa Həbibbəyli tərəfindən Əziz Sancara Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasına səfərlə bağlı müraciət ünvanlanıb və müraciət Nobel mükafatı laureatı tərəfindən məmnuniyyətlə qəbul edilib.

İclasda AMEA-nın fəxri üzvü, Nobel mükafatı laureatı Əziz Sancarın 30 may - 6 iyun tarixlərində Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasına səfərinin yüksək səviyyədə təşkil edilməsi məqsədilə Rəyasət Heyəti tərəfindən qərar qəbul olunub.

Tədbirdə AMEA-nın dövrü elmi jurnallarının Türkiyənin Elmi və Texnoloji Tədqiqat Şurasının (TÜBİTAK) Milli Akademik Şəbəkə və İnformasiya Mərkəzinin (ULAKBİM) DergiPark bazasına daxil edilməsi haqqında məsələ də müzakirə edilib.

Akademik İsa Həbibbəyli qeyd edib ki, AMEA-nın dövrü elmi jurnallarının nüfuzlu beynəlxalq elmmetrik elektron baza reyestrinə daxil olunmasını dəstəkləmək məqsədilə onların saytlarının bu bazaların tələblərinə uyğun yaradılması və istifadəsinin təmin olunması üçün tədbirlər görülür. Bildirib ki, görülmüş tədbirlər nəticəsində AMEA-nın Nizami Gəncəvi adına Ədəbiyyat İnstitutunun "Müqayisəli Ədəbiyyatşünaslıq" jurnalı, Azərbaycan Riyaziyyat Cəmiyyətinin "Azərbaycan Riyaziyyat Jurnalı" (Azerbaijan Journal of Mathematics) jurnalı və AMEA nəzdində Respublika Seysmoloji Xidmət Mərkəzinin "Azərbaycan ərazisində seysmoproqnoz müşahidələri" (Seismoprognois observations in the territory of Azerbaijan) jurnalı DergiPark elektron baza reyestrinə daxil edilib.

AMEA-nın dövrü elmi jurnallarının TÜBİTAK-ın DergiPark elektron baza reyestrinə daxil edilməsini yüksək qiymətləndirən akademik İsa Həbibbəyli Akademiyanın digər elmi nəşrlərinin də bazaya daxil edilməsi üçün işlərin davam etdirildiyini diqqətə çatdırıb.

Daha sonra AMEA-nın Rəyasət Heyəti aparatının "Elektron Akademiya" şöbəsinin müdiri riyaziyyat üzrə fəlsəfə

doktoru, dosent Fərid İmranov TÜBİTAK-ın DergiPark elektron baza reyestrinin tələbləri barədə məlumat verib.

Sonra iclasda AMEA Rəyasət Heyətinin nəzdində daxili imkanlar hesabına "Akademiya Muzeyi"nin yaradılması haqqında məsələ müzakirə olunub.

Akademik İsa Həbibbəyli bildirib ki, son dövrlərdə AMEA-da həyata keçirilən çoxşaxəli islahatların mühüm istiqamətlərindən birini Azərbaycan elminin keçdiyi inkişaf yolunun tədqiqi və təbliği, elmin populyarlaşdırılması, gənc nəsilə elmə marağın artırılması istiqamətində görülən işlər təşkil edir. Qeyd edib ki, bu islahatların davamı olaraq Azərbaycanda elmin populyarlaşdırılması, elmi nailiyyətlərin təbliği, gənc nəsilə elmə marağın artırılması, həmçinin Azərbaycan elminin keçdiyi tarixi yolu özündə əks etdirən eksponatların, əlyazma və tarixi nəşrlərin toplanılması və qorunub saxlanması, bu sahədə ekspozisiyaların qurulması, onun daima zənginləşdirilərək təkmilləşdirilməsi, ekspozisiya və sərgilərdə nümayiş məqsədilə AMEA-nın "Akademiya Muzeyi"nin yaradılması zəruridir.

İclasda qeyd olunanları nəzərə alaraq, Rəyasət Heyətinin nəzdində daxili imkanlar hesabına AMEA-nın "Akademiya Muzeyi"nin yaradılması qərara alınıb.

Bundan əlavə, AMEA-nın Abbasqulu Ağa Bakıxanov adına Tarix və Etnologiya İnstitutunun yeni strukturu və Nizamnaməsi təsdiqlənib. Eyni zamanda AMEA-nın Arxeologiya və Antropologiya İnstitutunun "Etnoqrafiya və etnologiya" ixtisası üzrə doktorant və dissertantlarının AMEA-nın Abbasqulu Ağa Bakıxanov adına Tarix və Etnologiya İnstitutuna keçirilməsi haqqında qərar verilib. Həmçinin Azərbaycanın görkəmli satirik şairi Qasım bəy Zakirin 240 illik yubileyinin, AMEA-nın müxbir üzvü Əyyub Quliyevin 70 illik və AMEA-nın müxbir üzvü Əli Nuriyevin 85 illik yubileyi haqqında qərarlar qəbul edilib.

İclasda qeyd olunan məsələlər ətrafında akademiklər Arif Həşimov, Ramiz Rizayev, Arxeologiya və Antropologiya İnstitutunun kiçik elmi işçisi Minayə Feyzullayeva və başqaları çıxış ediblər.

Xalq rəssamı Fərhad Xəlilovla görüş

AMEA-nın prezidenti akademik İsa Həbibbəyli Azərbaycan Rəssamlar İttifaqının sədri Xalq rəssamı Fərhad Xəlilovla görüşüb.

AMEA-nın Rəyasət Heyətinin binasında baş tutan görüşdə çıxış edən akademik İsa Həbibbəyli Akademiyada müxtəlif sahədə - tarix, şərqşünaslıq, arxeologiya, əlyazmalar istiqamətində çalışan alim və mütəxəssislərin elmi fəaliyyətlərindən əlavə, təsviri sənətlə, rəsm işləri ilə də məşğul olduqlarını, peşəkar yaradıcılığa bərabər olan əsərlər ərsəyə gətirdiklərini bildirib.

Rəssamlıq sənətinə xüsusi maraq göstərdiyini və Akademiyada bu sahəyə geniş meydan açıldığını qeyd edən akademik İsa Həbibbəyli AMEA-da bu günə kimi Ulu Öndər Heydər Əliyevə, akademik Zərifə xanım Əliyevaya, Qarabağa, Şuşaya, "Nizami Gəncəvi İli"nə, ümumilikdə isə 21 mövzuya həsr edilmiş sərginin təşkil olunduğunu, alimlərin öz mənəvi zənginliklərini ifadə

etdikləri bu əsərlərin kitab halında işıq üzü gördüyünü söyləyib.

Akademik İsa Həbibbəyli sənətşünaslıq sahəsinə də ciddi diqqət yetirdiyini, Azərbaycanın görkəmli rəssamları Səttar Bəhlulzadənin, Tahir Salahovun, həmçinin "Molla Nəsrəddin" jurnalının karikatura ustası Oskar Şmerlinqin yaradıcılığına

dair tədqiqatlar apararaq sanballı məqalələr yazdığını qonağın diqqətinə çatdırıb. Həmçinin Xalq rəssamı Fərhad Xəlilovun yaradıcılığını və onun üslubunu xarakterizə edən "Rənglərin və izmlərin qovşağında" adlı məqalə də yazdığını xatırladı.

AMEA rəhbəri Əlyazmalar İnstitutunun əməkdaşının müəllifi olduğu və akademik Zərifə

xanım Əliyevaya həsr olunmuş rəsm əsərini qonağa nümayiş etdirib.

Xalq rəssamı Fərhad Xəlilov isə öz növbəsində AMEA rəhbərinə qonaqpərvərliyə görə minnətdarlığını bildirib, Akademiya əməkdaşlarının təsviri sənətlə məşğul olmalarını yüksək qiymətləndirib, zəruri dəstəyi verməyə hazır olduqlarını söyləyib.

Daha sonra akademik İsa Həbibbəyli qonağa xatirə hədiyyəsi təqdim edib.

Görüşdən sonra akademik İsa Həbibbəyli və Xalq rəssamı Fərhad Xəlilov Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının yeni loqotipinin - embleminin hazırlanması üçün elan olunmuş müsabiqəyə təqdim edilən layihələrə baxış keçirərək mülahizələrini bildirib, qənaətlərini diqqətə çatdırıblar.

Qeyd edək ki, Xalq rəssamı Fərhad Xəlilov AMEA-nın yeni loqotipinin - embleminin hazırlanması üçün elan olunmuş müsabiqənin Müsəbiqə Komissiyasının üzvüdür.

Yeniləşən Akademiyanın yeni loqotipi

AMEA Rəyasət Heyətinin iclasında Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının loqotipinin seçimi üzrə Müsabiqə komissiyasının fəaliyyətinin nəticələri və AMEA-nın loqotipinin təsdiq olunması haqqında məsələ müzakirə edilib.

Akademik İsa Həbibbəyli AMEA-nın yeni korporativ imicinin formalaşdırılması və təbliğinin Akademiyanın tarixinə, son dövrlər onun fəaliyyət istiqamətlərində baş verən dəyişikliklərə və müasir informasiya cəmiyyətinin tələblərinə müvafiq şəkildə qurulması üçün onun bütöv quruluşa malik, zahiri simvol və ya qrafika kimi

xarakterizə olunan fərqləndirici simvolunun - loqotipinin (emblem) dəyişdirilməsi zərurətinin yarandığını diqqətə çatdırıb. Qeyd edib ki, AMEA-nın loqotipinin (emblem) seçimi və digər zəruri məsələlərin həlli üçün Müsabiqə komissiyası yaradılıb və komissiyaya AMEA-nın yeni loqotipinin (emblem) müəyyənlişdirilməsi ilə bağlı müsabiqənin keçirilməsi, qalibin müəyyənlişdirilməsi və mükafatlandırılması, seçilmiş loqotipin (emblem) müvafiq qanunvericiliyə uyğun olaraq təsdiq edilməsindən irəli gələn məsələlərin həll edilməsi tapşırılıb. Ötən müddət ərzində bu istiqamətdə zəruri işlərin həyata keçirildiyini, AMEA-

nın yeni loqotipinin müəyyənlişdirilməsi istiqamətində geniş müzakirələrin aparıldığını deyən akademik İsa Həbibbəyli təqdim olunmuş loqotip (emblem) dizaynlarının geniş elmi ictimaiyyətə nümayişinin təmin edildiyini vurğulayıb.

Müsabiqə Komissiyası tərəfindən AMEA-nın "Elm" nəşriyyatının baş dizayneri Şəlalə Rüstəmovanın müəllifi olduğu ümumiləşdirilmiş loqonun yekun qiymətləndirmə üçün AMEA Rəyasət Heyətinin müzakirəsinə çıxarıldığını deyib.

Şəlalə Rüstəmov tərəfindən ümumiləşdirilmiş layihədə müəllifin "bina", Memarlıq və İncəsənət İnstitutunun aparıcı elmi işçisi dosent Rizvan Babaşovun "qlobus", həmin

institutun kiçik elmi işçisi Oksana Məmmədovanın "kitab", Şərşünaslıq İnstitutunun elmi işçisi Rəya Mirzəbəyovanın "alov", Arxeologiya və Antropologiya İnstitutunun kiçik elmi işçisi Minayə Feyzullayevanın "bayraq" simvolları və Şərşünaslıq İnstitutunun elmi işçisi Solmaz Namazovanın "AMEA" sözləri əks olunub.

Həmçinin Arxeologiya və Antropologiya İnstitutunun kiçik elmi işçisi Minayə Feyzullayevanın müəllifi olduğu layihə ən yaxşı bədii təsvir vasitəsi kimi Rəyasət Heyətinin diqqətinə təqdim edilib.

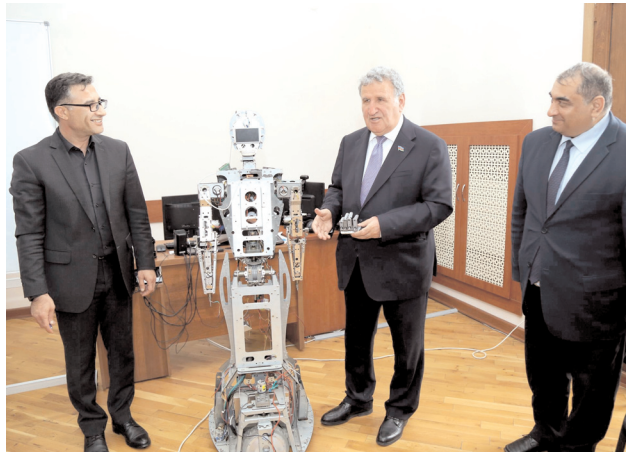
Təqdim olunmuş işlər barədə fikrini bildiren Azərbaycan Rəssamlar İtti-

faqının sədri, Müsabiqə komissiyasının üzvü Xalq rəssamı Fərhad Xəlilov layihələrin hər biri ilə tanış olduğunu və AMEA Rəyasət Heyətinin yekun müzakirəsinə çıxarılmış loqotipin (emblem) müasir standartlara cavab verdiyini deyib və müsabiqəni yüksək qiymətləndirib.

Daha sonra AMEA Rəyasət Heyəti tərəfindən təqdim olunmuş işlər qəbul edilib və layihə müəlliflərinə və iştirakçılara Təşəkkürnamələr, Fəxri fərmanlar və pul mükafatları verilib.

Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının yeni embleminin ideya müəllifi AMEA-nın prezidenti akademik İsa Həbibbəylidir.

AMEA-nın elektron xidmətlər şəbəkəsi genişlənir

AMEA-nın prezidenti akademik İsa Həbibbəylinin sədrliyi ilə Akademiyada elektron xidmətlər sahəsində qarşıda duran vəzifələrə həsr olunmuş müşavirə keçirilib.

Müşavirəni giriş nitqi ilə açan AMEA-nın prezidenti, akademik İsa Həbibbəyli AMEA-nın dünya elmi ilə rəqabət apara biləcək səviyyədə fəaliyyətini təşkil etmək və dünya elmi məkanına inteqrasiyasına nail olmaq üçün qısa müddətdə Akademiyada müvafiq işlərin görüldüyünü diqqətə çatdırıb. Akademiyada elektron xidmətlər sahəsində elektron sənəd dövriyyəsinin texniki təminatı və təhizatı məsələlərinin həlli istiqamətində əhəmiyyətli addımların atıldığını vurğulayan akademik İsa Həbibbəyli AMEA-da elmmetrik göstəricilərin qiymətləndirilməsi, elektron resursların hazırlanması layihələri, həmçinin beynəlxalq elmi bazalarda alimlərimizin istinad göstəriciləri ilə bağlı məsələlərə də toxunub. Elmmetrik bazalarda AMEA əməkdaşlarının profillərini yaradılması işində əhəmiyyətli nəticələr əldə olunduğunu deyən AMEA rəhbəri bu istiqamətdə fəaliyyətin genişləndirilməsinin vacibliyini qeyd edib. Bildirib ki, artıq 3 elmi jurnal TÜBİTAK-ın Milli Akademik Şəbəkə və İnformasiya Mərkəzinin (ULAKBİM) DərgiPark bazasına daxil edilib və həmin jurnallar

TR Dizin reytingli nəşrlər sırasında yer almaqdadır.

Akademik İsa Həbibbəyli AMEA-nın elmi bölmələri üzrə rəqəmsal inkişaf, süni intellektlə əlaqədar elmi problemlərin müəyyən edilməsi və davamlı işin qurulması üçün ixtisaslı mütəxəssislərin fəaliyyətinin artırılması ilə bağlı müvafiq tapşırıqlarını verib.

Tədbirdə AMEA-da keçiriləcək "Süni intellekt və rəqəmsal inkişaf: mövcud reallıqlar və gələcəyə baxış" mövzusunda konfrans hazırlıq məsələsi də müzakirə edilib.

"Akademiya süni intellekt sahəsində dünya təcrübəsini mənimsəməli, tətbiqi ilə bağlı işlərə başlamalıdır. Bu yöndə inkişaf bizim prioritetimizdir. Süni intellektin humanitar və ictimai elmlər sahəsinə, eləcə də idarəetməyə tətbiqi işində dünya təcrübəsini öyrənmək hədəfimizdir", - deyən akademik İsa Həbibbəyli bildirib.

AMEA rəhbəri bu istiqamətdə Milli Aviasiya Akademiyası ilə qarşılıqlı əməkdaşlıq məqsədilə Anlaşma Memorandumunun imzalanmasının nəzərdə tutulduğunu bildirib.

Akademik İsa Həbibbəyli hazırkı mərhələdə beynəlxalq əməkdaşlıq imkanlarını genişləndirmək, tərəfdaşlarla konkret layihələr üzərində işləmək, süni intellekt və rəqəmsal inkişafı prioritetə çevirmək, süni intellektin humanitar və ictimai elmlərə tətbiqi mexanizmlərini öyrənmək, robot texnologi-

yasını modernləşdirmək kimi məsələlərin də AMEA-nın diqqət mərkəzində olduğunu vurğulayıb.

Sonra müşavirədə AMEA Rəyasət Heyəti aparatının "Elektron Akademiyaya" şöbəsinin robot texnologiyaları sahəsində fəaliyyəti və qarşıda duran vəzifələr müzakirə edilib.

Tədbirdə "Elektron Akademiyaya" şöbəsinin müdiri, riyaziyyat üzrə fəlsəfə doktoru Fariz İmranov "Elektron Akademiyaya" şöbəsinin fəaliyyət istiqamətləri və görülən işlər barədə məlumat verib. Qeyd edilib ki, ötən müddət ərzində elmi nəticələrini müasir səviyyədə tərtib etmək, elmmetrik bazalardan istifadə etməklə yüksək reytingli jurnallarda çap olunmaq, elmi profillər yaratmaq və inkişaf etdirmək, son nəticədə öz elmi göstəricilərini populyarlaşdırmaq istiqamətində alim və mütəxəssislərlə görüşlərdə müvafiq tövsiyələr verilib.

Tədbirdə "Elektron Akademiyaya" şöbəsi tərəfindən hazırlanmış "Humanoid SUFI" (Sözlərin Universal Funksionallıqla İşlənilməsi) adlı robotun təqdimatı olub. Şöbənin əməkdaşı, "Humanoid SUFI" robotunu hazırlayan Anar Nəbiyev çıxış edərək robotun idarəetmə sistemi və bacarıqları barədə məlumatları bölüşüb. Robotun hərflər, söz və cümlələri Azərbaycan dilində düzgün səsləndirmək, ünsiyyət zamanı uyğun hərəkətlər etmək, vizual təqdimat və məlumatları əlavə monitora

nümayiş etdirmək, məkanın radar və kameralar vasitəsilə xəritəsini çəkmək, keçə biləcək maneələri analiz etmək, insanları üz görünüşlərinə görə tanımaq, yaş və cinsi təsnifatlandırması, mövzulara maraqlılığın təsnifatlandırılması, müvafiq hesabatların hazırlanması və digər imkanlara malik olduğunu diqqətə çatdırıb.

Müşavirədə AMEA-nın Arxeologiya və Antropologiya İnstitutunun direktoru tarix üzrə fəlsəfə doktoru, dosent Fərhad Quliyev, AMEA Mərkəzi Elmi Kitabxanasının direktoru texnika üzrə fəlsəfə doktoru, dosent Hüseyn Hüseynov, AMEA Rəyasət Heyəti aparatının Xarici əlaqələr və beynəlxalq elmi təşkilatlarla iş şöbəsinin müdiri biologiya üzrə fəlsəfə doktoru, dosent Esmira Əlirzəyeva, AMEA Nizamı Gəncəvi adına Ədəbiyyat İnstitutunun direktor müavini filologiya üzrə fəlsəfə doktoru, dosent Mehman Həsənov və başqaları çıxış edərək alim və mütəxəssislərin beynəlxalq elmi bazalarda fərdi profillərini yaradılmasının əhəmiyyəti, onların rəqəmsallaşma və elektron xidmətlərdən istifadə fəallığı ilə bağlı imkanlarını genişləndirmək üçün təlimlərin təşkil edilməsinin əhəmiyyətindən danışıblar.

Tədbirdə Rəyasət Heyəti aparatının şöbə müdirləri, AMEA-nın elmi müəssisə və təşkilatlarında elektron xidmətlər sahəsində çalışan alim və mütəxəssislər iştirak ediblər.

"Vikipediya"nın Azərbaycan dili bölməsində məqalələrin sayı 200 mini ötüb

"Vikipediya" virtual ensiklopediyası 2001-ci ilin yanvarın 15-dən oxuculara təqdim edilsə də, onun Azərbaycan dili bölməsində ilk məqalə 2004-cü ildə yaradılıb. Həmin vaxtdan Azərbaycan dili bölməsi fəaliyyətə başlayıb.

Bildirilib ki, Azərbaycan "Vikipediya" icmasının gərgin əməyi sayəsində hazırda "Vikipediya"nın Azərbaycan dili bölməsində məqalələrin sayı 200 mini keçib. Son illər ölkəmizdə "Vikipediya"nın inkişafı ilə bağlı istər təbliğat, istərsə də tədbirlər, təlimlər vasitəsilə uğurlu işlər həyata keçirilib.

Hazırda Azərbaycan dili bölməsində 14 inzibatçı var. Gündəlik fəaliyyət göstərən istifadəçilərin sayı 630-dən çoxdur. Ümumi redaktələrin sayı 7,6 milyona yaxınlaşıb.

"Vikipediya"nın ölkədə populyarlaşmasında AMEA-nın fəaliyyəti danılmazdır. 2016-cı ildən başlayaraq AMEA-nın Mərkəzi Elmi Kitabxanasında sistemli, intensiv təlimlərin keçirilməsi "Vikipediya"nın inkişafında yeni çığır açdı. Nəticədə yüzlərlə könüllü qrup yarandı və minlərlə məqalələr yaradılaraq təkmilləşdirildi.

2023-cü il yanvarın 19-da AMEA Rəyasət Heyətinin Elektron akademiya şöbəsi yaradıldıqdan sonra "Vikipediya"nın inkişafı gündəmdə saxlanılmağa başlandı. Məqsəd akademiyanın elmi-intellektual potensialını "Vikipediya"nın inkişafına yönəltmək və bu işi irəli aparmaq idi. Ötən müddət ərzində şöbənin təşkilatçılığı ilə akademiyanın institutlarının əməkdaşlarına təlimlər keçirilib.

Qafqazda seysmik təhlükə yenilikləri və müasir mühəndislik təcrübələrinin nəticələri

Mayın 13-də Bakıda "Qafqazda seysmik təhlükə yenilikləri və müasir mühəndislik təcrübələrinin nəticələri" mövzusunda beynəlxalq konfrans keçirilib.

AMEA nəzdində Respublika Seysmoloji Xidmət Mərkəzinin təşkilatçılığı ilə keçirilən tədbirdə Akademiya rəhbərliyi, Fövqəladə Hallar Nazirliyinin, Dövlət Şəhərsalma və Arxitektura Komitəsinin əməkdaşları, xarici ölkələrin tanınmış seysmoloq alim və mütəxəssisləri, eləcə də KİV nümayəndələri iştirak ediblər.

"Radisson Hotel"də baş tutan tədbiri giriş sözü ilə Respublika Seysmoloji Xidmət Mərkəzinin baş direktoru AMEA-nın müxbir üzvü Qurban Yetirmişli açdı. O, bugünkü konfransda Qafqazda son seysmik məlumatların toplanılması və təhlili, müasir tikinti normalarında konseptlər, zəlzələ kataloqunun təkmilləşdirilməsi, seysmik metodlar və təhlükənin qiymətləndirilməsi tələbləri ki-

mi mövzularda müzakirələrin aparılacağını bildirdi.

Sonra AMEA-nın prezidenti akademik İsa Həbibbəyli çıxış edərək seysmoloji təhlükələrin öyrənilməsinə həsr olunan beynəlxalq tədbirin əhəmiyyətini vurğulayıb. Alim konfransda Qafqaz ölkələri ilə yanaşı, Moldova və digər dünya ölkələrinin təcrübəsi barədə məruzələrin dinləniləcəyini, bütövdə seysmologiya elminin yeni mərhələdəki aktual məsələlərinin müzakirə ediləcəyini diqqətə çatdırıb.

Tədbirin mövzusunun ətraf mühit, ekoloji tarazlığın qorunması və iqlim dəyişikliyi problemləri ilə də səsleşdiyini deyən AMEA rəhbəri ölkə Prezidentinin rəhbərliyi ilə Bakıda gerçəkləşəcək COP29-un beynəlxalq səviyyədə dünyanın hazırkı mərhələsindəki global problemlərin həllinə öz töhfəsini verəcəyini əminliyini bildirdi.

Akademik İsa Həbibbəyli Ermənistanın Azərbaycanın Qarabağ bölgəsini 30 ilə yaxın işğal altında saxla-

dığını, orada kütləvi yanğınlar törətdiyini, ermənilərin tarixi abidələri, məşəlikləri, xüsusi ağac və bitki növlərini məhv etdiyini diqqətə çatdırıb. İşğaldan əvvəl həmin bölgədə fəaliyyət göstərən 20-dən çox seysmoloji stansiyanın da ermənilər tərəfindən dağıldığını söyləyən AMEA prezidenti hazırda Qarabağda seysmoloji stansiyaların qurulması istiqamətində işlərin aparıldığını qeyd edib. O, Şuşa şəhərinin yaxınlığındakı Daşaltı kəndinin ərazisində birinci seysmoloji stansiyada işlərin bitmək üzrə olduğunu və yaxın zamanda Qarabağın birinci seysmoloji mərkəzinin istifadəyə verəcəyini bildirdi. AMEA rəhbəri vurğulayıb ki, birinci seysmoloji stansiyadan sonra Qarabağın bütün ərazisində yeni seysmoloji mərkəzlərin qurulması istiqamətində işlərə başlanılacaq. Bu isə, vaxtilə dağıdılmış infrastrukturun bərpa olunmasına və Qafqazda seysmik vəziyyətin daha dərindən öyrənilməsinə töhfə verəcək.

"Azərbaycanda seymologiya elmi yeni inkişaf mərhələsinə qədəm

qoyub", - deyə bildiren akademik İsa Həbibbəyli ölkə seysmoloqlarının ən müasir avadanlıq və texnoloji proqramlarla işlədiyini, Respublika Seysmoloji Xidmət Mərkəzinin maddi-texniki bazasının gücləndirildiyini, burada ciddi elmi tədqiqatların aparıldığını, dünyanın aparıcı seysmologiya mərkəzləri ilə geniş əlaqələrin qurulduğunu diqqətə çatdırıb. O, həmçinin Respublika Seysmoloji Xidmət Mərkəzinin rəhbərliyi və əməkdaşları tərəfindən Azərbaycanda baş verən zəlzələlər, eləcə də zəlzələ ilə bağlı əhalinin maarifləndirilməsi işinin operativ şəkildə həyata keçirildiyini qeyd edib.

AMEA rəhbəri çıxışının sonunda beynəlxalq tədbirin dünya seysmologiya elminə faydalar verəcəyine, eləcə də seysmoloqlar arasında elmi əlaqələrin genişlənməsinə və Azərbaycanda seymologiya elminin inkişafına təkan verəcəyine əminliyini ifadə edib, konfransın işinə uğurlar arzulayıb.

Daha sonra ABŞ Dövlət Departamentinin Enerji Departamentinin layihələr üzrə nümayəndəsi Viliam Vanderer "Qafqazda seysmik təhlükə yenilikləri və müasir mühəndislik təcrübələrinin nəticələri" mövzusunda məruzəsini təqdim edib. Məruzəçi Cənubi Qafqaz regionunun seysmik baxımdan aktiv bölgə olduğundan burada seysmoloji tədqiqatların aparılmasının önəmini vurğulayıb. Azərbaycanda seysmoloji tədqiqatların yüksək səviyyədə aparıldığını deyən amerikalı qonaq tədbirin seysmologiya ilə bağlı yeni elmi biliklərin əldə olunması baxımından əhəmiyyətini qeyd edib.

Daha sonra Kanadanın Viktoriya Universitetinin professoru Tuna Onur "Seysmik təhlükənin qiymətləndirilməsi" mövzusunda məruzə ilə çıxış edib.

Açılış mərasimindən sonra müzakirələr işçi qaydada davam etdirilib.

8 ölkədən 30-a yaxın nümayəndənin iştirakı ilə keçirilən konfrans mayın 15-dək davam edib.

AMEA-nın prezidenti ölkəmizdə səfərdə olan xarici seysmoloq alim və mütəxəssislərlə görüşüb

AMEA-nın prezidenti akademik İsa Həbibbəyli Respublika Seysmoloji Xidmət Mərkəzinin təşkilatçılığı ilə Bakıda keçirilən "Qafqazda seysmik təhlükə yenilikləri və müasir mühəndislik təcrübələrinin nəticələri" mövzusunda beynəlxalq konfransın iştirakçıları ilə görüşüb.

Görüşdə ABŞ, Kanada, Türkiyə, Moldova, Ukrayna, Gürcüstan, Özbəkistan kimi ölkələrdən 30-a yaxın nümayəndə iştirak edib.

Əvvəlcə qonaqlar AMEA Rəyasət Heyətinin tarixi binası ilə tanış olublar.

Sonra qonaqlar Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının yeni loqotipinin - embleminin hazırlanması üçün elan olunmuş müsabiqəyə təqdim edilən layihələrə baxış keçiriblər.

Daha sonra AMEA-nın prezidenti akademik İsa Həbibbəylinin konfrans iştirakçıları ilə görüşü olub.

Alim Azərbaycanda seysmologiya xidmətinin əsaslarının Ulu Öndər Heydər Əliyev tərəfindən yaradıldığını, onun göstərdiyi dəstək sayəsində inkişaf etdiyini və hazırda Prezident İlham Əliyevin ölkə həyatının bütün sahələrində olduğu kimi, seysmologiyanın da inkişafına böyük diqqət və qayğı göstərdiyini vurğulayıb.

"Qafqazda seysmik təhlükə yenilikləri və müasir mühəndislik təcrübələrinin nəticələri" mövzusunda keçirilən beynəlxalq konfransın əhəmiyyətinə toxunan akademik İsa Həbibbəyli üç günlük tədbirdə beynəlxalq ictimaiyyətlə bir yerdə seysmologiyanın ən aktual məsələlərinin, müvafiq sahədəki elmi təcrübənin, seysmoloji yeniliklərin müzakirə ediləcəyini

və mühüm elmi nəticələrin əldə olunacağını bildirdi.

AMEA rəhbəri Azərbaycanda seysmik tədqiqatların ən müasir seysmoloji avadanlıqlar və proqram təminatından istifadə edilməklə aparıldığını söyləyib, Respublika Seysmoloji Xidmət Mərkəzinin xarici ölkələrin seysmoloji mərkəzləri və beynəlxalq təşkilatlarla əlaqələrinin yüksək səviyyədə olduğunu qeyd edib. O, yaxın zamanda Azərbaycanın işğaldan azad edilmiş Qarabağ bölgəsində ilk seysmoloji mərkəzin istifadəyə verəcəyini diqqətə çatdırıb.

Sonra ABŞ Enerji Departamentinin Layihələr üzrə nümayəndəsi Viliam Vanderer, Gürcüstanın İlya Dövlət Universitetinin Yer Elmləri İnstitutunun Seysmoloji Monitoring Mərkəzinin direktoru, professor Tea Godoladze, Kanadanın Viktoriya Universitetinin professoru Tuna Onur, Özbəkistanın nümayəndəsi Bosiddin Fakhreddinov və Amerikanın Missuri Universitetinin professoru Erik Sandvol çıxış edərək Azərbaycanla birgə elmi əməkdaşlığın, beynəlxalq layihələrin, seysmoloji tədqiqatların aparılmasının əhəmiyyətindən danışdı, seysmik bölgələrdə tikinti normalarının nəzərə alınmasının vacibliyini önə çəkiblər.

Respublika Seysmoloji Xidmət Mərkəzinin baş direktoru AMEA-nın müxbir üzvü Qurban Yetirmişli isə Qafqazda seysmik təhlükələrə həsr olunmuş konfransın ölkəmizdə keçirilməsinin önəmini vurğulayıb, üç günlük müzakirələr zamanı partnyor ölkələrlə birgə elmi tədqiqatların aparılması baxımından mühüm elmi nəticələrin əldə olunacağına inamını ifadə edib.

Sonda qonaqlara xatirə hədiyyəsi təqdim edilib, xatirə şəkli çəkilib.

AMEA-da Azərbaycanın dövlətçilik tarixinə həsr edilmiş elmi diskussiya

AMEA Rəyasət Heyətində AR Mədəniyyət Nazirliyindən olan rəhbər heyətin iştirakı ilə ölkəmizin dövlətçilik tarixinə həsr edilmiş elmi diskussiya keçirilib. Tədbirin keçirilməsində əsas məqsəd Atropatena/Adorbayqan adlı dövlətin nə zaman və hansı tarixi şəraitdə yaranması, eyni zamanda Mədəniyyət Nazirliyi tərəfindən Azərbaycanın dövlətçilik tarixinə dair çəkilməsi nəzərdə tutulan silsilə filmlərlə bağlı müzakirələr aparmaqdan ibarət idi.

İclasda AMEA-nın prezidenti akademik İsa Həbibbəyli, Azərbaycan Respublikasının mədəniyyət naziri Adil Kərimli, mədəniyyət nazirinin müavini Fərid Cəfərov, AMEA-nın birinci vitse-prezidenti v.i.e. akademik Arif Həşimov, AMEA Tarix və Etnologiya İnstitutunun direktoru tarix elmləri doktoru Kərim Şükürov, Azərbaycan Milli Kitabxanasının direktoru Kərim Tahirov, eləcə də tarixçi alimlər və aidiyyəti şəxslər iştirak ediblər.

AMEA-nın prezidenti akademik İsa Həbibbəyli tədbirdə giriş nitqi ilə çıxış edərək rəhbərlik etdiyi qurum ilə Mədəniyyət Nazirliyi arasında mövcud olan əməkdaşlıq əlaqələrindən danışdı. O, bugünədək iki qurumun iştirakı ilə bir çox orta layihələrin həyata keçirildiyini, o cümlədən nazirlik tərəfindən təşkil olunmuş müxtəlif tədbirlərdə AMEA-nın fəal iştirak etdiyini bildirdi.

Akademiyanın rəhbəri Mədəniyyət Nazirliyinin Azərbaycan dövlətçiliyinin tarixini, onun yaradıcılarını, ənənələrini geniş ictimaiyyətə çatdırmaq üçün həyata keçirdiyi tədbirləri, ərəşə gətirdiyi elmi-kütləvi filmləri yüksək qiymətləndirib: "Hesab edirəm ki, Azərbaycan tarixinə həsr olunan silsilə filmlər Prezident İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə ölkəmizin tam ərəzi bütövlüyünə nail olunduğu indiki şəraitdə azərbaycançılığın və dövlətçiliyimizin daha da möhkəmlənməsinə xidmət edəcək. AMEA da bu prosesdə fəal iştirak edərək qədim tariximizin yenidən, daha dərinləndirilməsi və Azərbaycan cəmiyyətinə təqdim olunması işinə töhfəsini verməlidir".

Bugünkü toplantının bir müddət öncə Azərbaycan tarixinin öyrənilməsi ilə bağlı Mədəniyyət Nazirliyində təşkil olunmuş müzakirənin davamı olduğunu xatırladan akademik İsa

Həbibbəyli bu kimi müzakirənin milli dövlətçilik strategiyasının, Azərbaycan dövlətçiliyinin tarixi ənənələrinin, dahi şəxsiyyətlərimizin dərinləndirilməsi baxımından böyük əhəmiyyətə malik olduğunu söyləyib.

AMEA-nın prezidenti dövlətçilik ənənələrimizin xalqımıza düzgün və dolğun şəkildə təqdim olunmasının son dərəcə zəruri olduğunu vurğulayaraq, bu vəzifənin yerinə yetirilməsində hər kəsi məsuliyyətli olmağa çağırıb.

Sonra Azərbaycan Respublikasının mədəniyyət naziri Adil Kərimli çıxış edərək iki qurum arasında uğurlu əməkdaşlığın inkişafında, eləcə də milli dəyərlərin təbliğ edilməsində alim və mütəxəssislərin xüsusi rolu olduğunu vurğulayıb. Azərbaycan tarixi ilə bağlı filmlərin çəkilməsi, ssenarilərin yazılmasında alim və ziyalılarımızın mövqeyi, yanaşması və təhəllülünün vacibliyini nəzərə çatdırıb.

"Elm və təhsilə əsaslanan mədəniyyət siyasətinin həyata keçirilməsi Azərbaycanın mədəniyyət strategiyasının əsas hədəfidir", - deyən nazir əlavə edib ki, biz bu xətti əsas götürərək bütün fəaliyyətimizdə elm və təhsil adamlarına üz tutur, onların dəstəyinə ehtiyac duyuruq.

O, Azərbaycan tarixinin qədim kökləri ilə bağlı araşdırmaların aparılması və əldə olunan nəticələrin geniş şəkildə ictimailəşdirilməsinə böyük ehtiyacın olduğunu qeyd edərək, bu məqsədlə silsilə filmlərin çəkilməsini, onların xarici ölkələrdə də nümayiş etdirilməsini məqsəduyğun olduğunu deyib. Adil Kərimli alim və ziyalılarımızın obyektiv həqiqətlərin müəyyən edilməsində, tarixi faktların, sübutların aşkar edilməsində rolunu xüsusi vurğulayıb, məhz bu səbəbdən Azərbaycan elmi ictimaiyyətinə müraciət edildiyini bildirdi.

Daha sonra tarix elmləri doktoru Həsən Həsənov Atropatena adlı dövlətin nə zaman və hansı tarixi şəraitdə yaranması barədə geniş məruzə ilə çıxış edib. O, Atropatena dövlətinin tarixinə dair qənaətləri barədə məlumat verərək bildirdi ki, Atropatena ölkəsinin adı müasir Azərbaycan anlayışının fonetik versiyasıdır.

Məruzəçi akademik İqar Əliyevin 7 cildlik "Azərbaycan tarixi" kitabından bəzi istinadları da səsləndirib: "Bu nəşrdə Strabona istinadən deyilir ki, Azərbaycan adlı dövlət e.ə. 321-ci ildə Makedoniyalı İskəndərin imperiyası dağılarkən yaranıb. Bu mövqə əvvəlki nəşrlərdə də əksini

tapmışdır. Apardığım tədqiqatlar əsas verir ki, Strabonun bu məlumatı Atropatena adlı dövlətin yaranması deyil, onun müstəqilliyinin bərpası kimi dəyərləndirilməlidir".

O, həmçinin bir çox tanınmış tarixçilərin "Atropatena" və "Adorbayqan" adlı ölkələrin yaranma tarixi ilə bağlı irəli sürdüyü bəzi tarixi faktları da toplantı iştirakçılarının diqqətinə çatdırıb.

Sonra AMEA-nın A.A.Bakıxanov adına Tarix və Etnologiya İnstitutunun direktoru tarix elmləri doktoru, professor Kərim Şükürov Azərbaycanın qədim dövr tarixinə dair məruzəsini təqdim edib. Alim Azərbaycan tarixi dövrlərinin qrafik təsvirlərini, qədim dövr xəritələrini və tarixi mənbələri təqdim edib, eyni zamanda Atropatenanın tarixinin tarixşünaslığı haqqında fikirlərini bölüşüb.

Azərbaycan tarixşünaslığının öyrənilməsinin müasir dövrdə ən əhəmiyyətli məsələlərdən olduğunu deyən professor, qədim dövr tariximizin hərtərəfli tədqiq edilməsi üçün öncə tarix nəzəriyyələri və müasir konsepsiyaların nəzərdən keçirilməsini, bu istiqamətdə geniş diskussiyaların aparılmasının vacibliyini önə çəkib, Atropatena dövləti ilə əlaqədar fərqli bir versiyanı irəli sürüb.

Elm və Təhsil Nazirliyinin Milli Azərbaycan Tarixi Muzeyinin direktoru akademik Nailə Vəlixanlı isə öz çıxışında bildirdi ki, bu prosesdə Tarix və Etnologiya İnstitutunun üzərinə ciddi vəzifələr və böyük məsuliyyət düşür: "Tarixi mənbələr daha dərinləndirilməli, elmi ədəbiyyata, xüsusən tarixçilərin ciddi elmi maraq doğuran əsərlərinə müraciət olunmalıdır".

Sonda tarixçi alimlərin Atropatena/Adorbayqan dövləti ilə bağlı fikir və mülahizələrinə dair geniş müzakirələr aparılıb, suallar səsləndirilib. Mövzu ətrafında danışan tərəflərin yekdil şəkildə Atropatena dövlətinin Azərbaycan dövlətçilik tarixinin əsas təməllərindən biri olduğunu bəyan etmələri müsbət hal kimi qeyd edilib.

Akademik İsa Həbibbəyli müxtəlif baxışlar və arqumentlərin irəli sürüldüyü diskussiyaların elmi cəhətdən son dərəcə əhəmiyyətli olduğunu söyləyib. Tədbirin qədim tariximizə dair silsilə filmlərin çəkilməsi istiqamətində orta mövqelərin formalaşdırılması və konkret addımların atılması baxımından səmərəli nəticələrlə yadda qaldığını deyib.

Müzakirələr bundan sonra da davam etdiriləcəkdir.

AMEA-nın prezidenti İsa Həbibbəyli mədəniyyət naziri Adil Kərimli ilə görüşüb

AMEA-nın prezidenti akademik İsa Həbibbəyli Azərbaycan Respublikasının mədəniyyət naziri Adil Kərimli ilə görüşüb.

Rəyasət Heyətində keçirilən görüşdə Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasında təşkil edilən alimlərin rəsm sərğiləri, elmi idrakla bədii düşüncənin qarşılıqlı əlaqələrinə həsr edilmiş "Fizika və lirika" konfranslarından danışılıb, AMEA ilə Mədəniyyət Nazirliyinin qarşılıqlı əməkdaşlıq əlaqələri, həyata keçirilən müştərk tədbir və layihələr, qarşıda duran vəzifələr, elektron kitabxana və muzey işinin təşkili və s. istiqamətlərdə geniş müzakirələr aparılıb.

Daha sonra mədəniyyət naziri Adil Kərimli AMEA-nın yeni loqotipinin - embleminin hazırlanması üçün elan edilmiş müsabiqəyə təqdim edilən layihələrlə tanış olub, xatirə şəkli çəkilib.

AMEA-nın prezidenti akademik İsa Həbibbəyli Azərbaycan Respublikasının mədəniyyət naziri Adil Kərimliyə AMEA-da nəşr olunmuş "Azərbaycan muğamı miniatürərdə" kitabını hədiyyə edib.

Görüşdə mədəniyyət nazirinin müavini Fərid Cəfərov, Milli Kitabxananın direktoru professor Kərim Tahirov və AMEA Rəyasət Heyəti aparatının İctimaiyyət əlaqələr, mətbuat və informasiya şöbəsinə müdiri dosent Ağahüseyn Şükürov da iştirak ediblər.

"Ailə rifahı və iqlim dəyişikliyi" mövzusunda tədbir

Elm və Təhsil Nazirliyinin Fizika İnstitutunda 15 may - Beynəlxalq ailə günü münasibətilə sözügedən elmi mövzuların və Radiasiya Problemləri İnstitutunun Qadınlar Şurasının birgə təşkilatçılığı ilə tədbir keçirilib.

Tədbirdə Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının (AMEA) Qadınlar Şurasının sədri fəlsəfə elmləri doktoru Rəna Mirzəzadə, Yeni Azərbaycan Partiyası Veteranlar Şurasının üzvü Modern Ailə və İnkişaf İctimai Birliyinin sədri Zərifə Quliyeva, AMEA Rəyasət Heyəti aparatının Elmi İrs şöbəsinin müdiri tarix elmləri doktoru Zəfər Hacıyeva, fizika-riyaziyyat elmləri doktoru professor Adilə Abasova, Radiasiya Problemləri İnstitutunun Qadınlar Təşkilatının sədri, fizika üzrə fəlsəfə doktoru Rəvan Mehdiyeva, AMEA və Azərbaycan Respublikası Elm və Təhsil Nazirliyinin tabeliyində olan institutların Qadınlar Təşkilatının sədrləri iştirak ediblər.

Tədbiri giriş sözü ilə institutun baş direktoru akademik Arif Həşimov açdı. O bildirdi ki, qadın elmi işçilərin sayına görə Azərbaycan dünyada birinci yerdədir. A.Həşimov müzakirə olunan mövzunun aktuallığından bəhs edib.

Tədbir institutun Qadınlar Təşkilatının rəhbəri AMEA-nın müxbir üzvü Səlimə Mehdiyevanın çıxışı ilə davam edib. O, günün əhəmiyyətliyini qeyd edərək Azərbaycanda mövcud olan ailə dəyərlərinin üstünlüyündən danışdı.

S.Mehdiyeva Ulu Öndər Heydər Əliyevin Azərbaycan ailəsinə diqqətdən də danışdı. Bildirdi ki, Azərbaycan Respublikasının Prezidenti cənab İlham Əliyev və ölkənin birinci xanımı Heydər Əliyev Fondunun prezidenti Mehriban Əliyeva da Ümummilli Liderin ailə siyasəti, milli mənəvi dəyərlərin qorunması istiqamətində yürütdüyü siyasət bu gün də layiqincə davam etdirilir.

Tədbir Yeni Azərbaycan Partiyası Veteranlar Şurasının üzvü Modern Ailə və İnkişaf İctimai Birliyinin sədri Zərifə Quliyevanın çıxışı ilə davam edib. O, ailə, qadın, uşaq problemlərinin alimlərin də diqqətində olduğunu çatdırmaq üçün bu cür tədbirlərin mediada kütləvi şəkildə işıqlandırılmasının vacibliyindən danışdı.

Tədbirdə Fizika İnstitutunun aparıcı elmi işçisi dosent Aytən Əliyeva "Müasir texnologiyaların ailə modelində rolu", elmi işçi Amidə Sadiqova "Cəmiyyətimizdə milli ailə dəyərləri", Radiasiya Problemləri İnstitutunun əməkdaşları elmi katibi, dosent Əminə Mikayılova "Ailə rifahı və iqlim dəyişikliyi", aparıcı elmi işçi, dosent Cəmalə Urucova "Ailə cəmiyyətin özəyidir" mövzulu məruzələrlə çıxış ediblər.

Heydər Əliyevin uzaqgörən dövlətçilik, idarəçilik və dil siyasəti qələbəmizin təməlidir

Ulu Öndər Heydər Əliyevin zəngin irsi xalqımızın milli sərvətidir və bu tükənməz xəzinədən hamıya - hər bir siyasətçiyə, dövlət adamına, iqtisadçıya, diplomata, elm, təhsil və mədəniyyət xadimlərinə, bütövlükdə hər bir ölkə vətəndaşına pay düşür. Bu gün Azərbaycan Respublikası inkişaf etməkdədir və biz buna görə Ümummilli Liderimiz Heydər Əliyevə borcluyuq. Əminlik ki, nə qədər Azərbaycan və Azərbaycan xalqı var, Heydər Əliyev də qələbəmizdə əbədi olaraq yaşayacaq.

Bəşər tarixində qəlbə xalq üçün döyünən elə bir görkəmli şəxsiyyət olmayıb ki, o, ana dilinin qayğısına qalmasın, ana dilinin gələcək inkişafı, taleyi haqqında düşünməsin və narahat olmasın. Azərbaycanın tarixi şəxsiyyətləri, yazıçıları, qabaqcıl ziyalıları bütün dövrlərdə ana dilimizin inkişafına, onun saflığına çalışmışlar. Onlar özlərinin əməli fəaliyyətlərində bu sahədə həmişə nümunə göstərmişlər. Böyük demokrat yazıçı jurnalist Cəlil Məmmədquluzadə vaxtilə yazırdı: "Hər millətin özünəməxsus ana dili var ki, onun məxsusi malıdır. Ana dili millətin mənəvi diriliyidir. Ananın südü bədənin mayası olduğu kimi, ananın dili də ruhun mayasıdır. Hər kəs öz anasını və Vətəni sevdiyi kimi, ana dilini də sevir". Bu sözlər ana dilinə sanki bir məhəbbət himni kimi səslənir. XX əsrin 70-ci illərindən Azərbaycan dili, onun nitq mədəniyyətinin inkişafının yeni bir dövrü, intibah dövrü başladı. Türk dünyasının dahi bir şəxsiyyəti Ulu Öndər Heydər Əliyevin qızıl qiymətində olan sözlərini nəzərinizə çatdırmağı lazım bilirəm: "Biz öz əcdadlarımıza daim minnətdar olmalıyıq, ona görə ki, ən çətin vaxtlarda da dilimiz itməyib yaşayıb. Onu xalq yaşadığıdır, eyni zamanda xalqımızın böyük şəxsiyyətləri yaşadılar".

Ölkəmizdə müstəqil Azərbaycan dövlətinin beynəlxalq aləmdə etiraf olunan ilk uğurlarını qazandıq bir vaxtda ana dilinin yüksək səviyyədə qayğısına qalmaq doğma xalqın maddi və mənəvi qüvvələrini səfərbər etmək, ana dilinin konstitusiyaya hüquqlarını bərqərar etmək kimi şərfli vəzifələri həyata keçirmək Ulu Öndər Heydər Əliyevin öhdəsinə düşmüşdür.

Ulu Öndər Heydər Əliyevin zəngin irsi xalqımızın milli sərvətidir və bu tükənməz xəzinədən hamıya - hər bir siyasətçiyə, dövlət adamına, iqtisadçıya, diplomata, elm, təhsil və mədəniyyət xadimlərinə, bütövlükdə hər bir ölkə vətəndaşına pay düşür.

"Mənim həyatımın məqsədi Azərbaycandır, Azərbaycan xalqıdır, Azərbaycan Respublikasıdır, Azərbaycan vətəndaşlarıdır. Əgər buna nail ola bilsəm, mən xoşbəxt adam kimi həyatımı başa çatdıracağam. Buna nail olmağa çalışıram və çalışacağam".

Heydər Əliyevin xalqımız və tariximiz qarşısında ən böyük xidməti odur ki, o, Azərbaycan dövlətçiliyini məhv olmaqdan xilas etdi. Onun Azərbaycan xalqı qarşısındakı ən əvəzsiz xidmətlərindən biri də dünya azərbaycanlılarının həmrəyliyinə nail olmasıdır.

Ulu Öndər Yeni Azərbaycan Partiyasının yaratıcısıdır. Ümummilli Liderin ən müqəddəs arzularından biri Dağlıq Qarabağ probleminin həll olunması idi. Şahidiyə ki, Ulu Öndərin bu arzusu 44 günlük II Qarabağ müharibəsində gerçəkləşdi.

Onun ürəyi Azərbaycan qədr gəniş, Odlar yurdu kimi hərətli idi. Sağlığında olduğu kimi, indi də Heydər Əliyev deyəndə Azərbaycanı, Azərbaycan deyəndə Heydər Əliyevi düşünürük. Heydər Əliyev Azərbaycan üçün Tanrının payı idi.

Heydər Əliyevin zəkası, onun ideyaları yaşamış olduğu həyatı boyu, səmərəli fəaliyyəti illərində Azərbaycan torpağı üzərində günəş kimi parlamış, xalqımızın, millətimizin inkişaf yollarını, həyatını nura qərç etmişdir. Azərbaycanlı adını daşıyan hər bir kəs fəxr duyur ki, Ulu Öndər millətimizin başını uca etmiş, ona fərəh getirmiş, dahi şəxsiyyət Heydər Əliyev şüurlu həyatı boyu, hələ sağlığında öz mübarək adını dünyanın məşhur, sayılıb-seçilən görkəmli dövlət xadimlərinin, tarixi simalarının ünlü siyahısına yazmış və bu səbəbdən də yer üzündəki 70 milyon azərbaycanlı fəxrət duyur. Heç kəsə sirr deyil ki, Heydər Əliyev respublikamızda müxtəlif ictimai-siyasi formasiyalara rəhbərlik etmişdir. Onun Azərbaycana rəhbərlik illərini iki mərhələyə ayıra bilərik. 1969-1985-ci illər Heydər Əliyevin rəhbərliyinin birinci mərhələsinə əhatə edir. Bildiyimiz kimi, həmin dövrdə Azərbaycan keçmiş Sovet İttifaqının tərkibində idi. O da bəllidir ki, Heydər Əliyev İttifaq büdcəsindən Azərbaycan Respublikasının daha çox vəsait ayrılması üçün sözün əsil mənasında fədakarlıq, qətiyyət göstərmişdir.

Böyük tarixi şəxsiyyətin, Ulu Öndərin uzaqgörənliyi bu günümüzə hər bir vətən övladında sevinc və dərin heyret doğurur. Azərbaycan Respublikasının uzaqgörən rəhbəri Sovet İttifaqı dönəmində belə gələcəyi düşünür, ölkəmizin nə vaxtsa müstəqilliyə qovuşacağına ürkədən inanır və irəlindən bunun üçün güclü maddi-texniki baza, təminat yaratmağa var qüvvəsi ilə çalışırdı.

Heydər Əliyevin hakimiyyətinin ikinci mərhələsi respublikamızın müstəqilliyinə 1993-2003-cü illərə təsadüf edir. Həmin dövrdə 1993-cü ilin iyununda Ulu Öndərin ali hakimiyyətə başladığı zaman ölkəmizdə ağırlaşmış vəziyyətdə Azərbaycanın o zamankı rəhbərləri, xalq, xalqın müdrik ziyalıları öz böyük oğlu - xilaskar oğlu Heydər Əliyevi rəsmən Bakıya dəvət etməyə məcbur oldular, ona Azərbaycana rəhbərlik etməyi təklif etdilər. Xalqın etimad dolu səsinə Heydər Əliyev qətiyyətlə cavab verdi, razılaşdı, millətə arxa durdu, özünəməxsus müdrikliklə yaranmış xaosu aradan qaldırdı və Azərbaycan Respublikasını ahəngdar inkişaf rellərinin bir dövlət kimi xırdadı, nizam-intizamı normaya saldı, dövlətçiliyi bərqərar etdi.

Heydər Əliyevin rəhbər olduğu illərdə daim tərəqqisi üçün çalışdığı, zəngin mədəniyyəti, böyük və ölümsüz sığmaz tarixi keçmiş ilə həmişə qürur duyduğu və gələcək nəsillərinin taleyi üçün narahat olduğu, düşündüyü, qayğı göstərdiyi doğma yurdu Azərbaycan Respublikasını bir dövlət kimi zamanın ağır, çətin və sərt sınaqlarından çıxarmışdır. O, böyük dövlət və siyasi xadim, müdrik rəhbər, xalqın lideri olaraq hələ sağlığında belə canlı əfsanəyə dönmüş, buna görə də Heydər Əlirza oğlu Əliyev fenomeni həmişə diqqətləri cəlb etmiş, dünya azərbaycanlılarının bu Ümummilli Liderinin heyranlıq doğuracaq dərəcədə, ağılsızmaq miqyasda coşqun siyasi fəaliyyəti həm Azərbaycan, həm də dünya mətbuatında geniş işıqlandırılmışdır. Heydər Əliyev Azərbaycanı daim demokratik bir respublika kimi görmək istəyirdi, bunu da öz ömründə görə bildi. Onun ömür salnaməsində yaşamaq, mübarizə aparmaq, taleyin, qüdrətin ona verdiyi sehirlə və tükənməz enerjiden istifadə etmək yazılmışdı. Bu enerjiden faydalanarkən o heç bir zaman yanılmadı. O, siyasətdə də, ailə həyatında da, Tanrı qarşısında da öz mənəvi borcunu ödədi. Vətənə layiqli övladlar yetirdi, ölkəmizi müstəqil etdi, imperiya buxovlarını qırdı.

Bütönlükdə onu demək istərdik ki, Ulu Öndərin rəhbərliyi altında keçən illər respublikamız üçün sabitliyin möhkəmlənməsi, dünya dövlətləri ilə sıx əməkdaşlıq qurulması əhalinin rifah halının yaxşılaşması illəri olmuşdur.

İsmayıl MƏMMƏDLİ
AMEA-nın Nəsimi adına Dilçilik
İnstitutunun şöbə müdiri, filologiya
elmlər doktoru, professor

Azərbaycanın sosial-iqtisadi inkişaf strategiyası və onun reallaşması şərtləri

Məlumdur ki, dövlət idarəçiliyinin səmərəliliyinə, ölkənin davamlı inkişafına çox saylı müxtəlif xarakterli ölkə daxili və xarici amillər təsir göstərir. Müasir dövrdə elmin, texnikanın, xüsusilə informasiya-kommunikasiya texnologiyalarının inkişafı, iri inhisarların ölkələrin inkişafına təsirinin güclənməsi hər bir ölkənin inkişafının xarici amillərdən asılılığını nisbətən artırmışdır. Belə şəraitdə ölkə üçün müəyyənlaşdırılmış sosial-iqtisadi inkişaf strategiyasının düzgünlüyü, çevikliyi və onun reallaşdırılması mexanizmlərinin düzgün, zamanın tələbinə uyğun müəyyən edilməsi ölkənin bütün çətinliklərdən çıxmasında, inkişafında müstəsna rol oynayır. Bu baxımdan ümummilli liderimiz Heydər Əliyevin və onun layiqli varisi prezident İlham Əliyevin müstəqillik illərində yeritdiyi sosial-iqtisadi inkişaf strategiyası özünün çevikliyi, mərhələ-mərhələ dəyişib zamanın tələbinə uyğunlaşması ilə diqqəti cəlb edir.

Müstəqillik illərində Azərbaycanda demokratik cəmiyyət quruculuğu, bazar iqtisadiyyatına keçid və onun inkişafı üç mərhələ keçmiş, hər mərhələnin özünə məxsus strategiyası olmuşdur. Bu strateji xəttlər Ümummilli Liderimiz Heydər Əliyevin rəhbərliyi dövründə, sonrakı daha uzun müddətli strateji xətt İlham Əliyevin prezident olduğu dövrdə qəbul edilmiş və hazırda icrası davam etməkdədir.

Demokratik cəmiyyət quruculuğu və bazar iqtisadiyyatına keçid strategiyası

1993-cü ildə Heydər Əliyev hakimiyyəti qəbul edəndə obyektiv və subyektiv səbəblərdən Azərbaycan hərtərəfli iqtisadi, siyasi və mənəvi-psixoloji böhrana düşmüş, xalq təsərrüfatının bütün sahələrində məhsul istehsalı azalmış, xarici mədəni-iqtisadi əlaqələr zəifləmiş, işsizlik, yoxsulluq kəskin sürətdə artmışdı. Əhalinin müxtəlif təbəqələri arasında Azərbaycanın gələcəyinə münasibətdə mövqə fərqləri yaranmış, Azərbaycan öz müstəqilliyini itirmək təhlükəsi ilə üzleşmişdi. Heydər Əliyev respublikamızda demokratik cəmiyyət quruculuğu və bazar iqtisadiyyatına keçid strategiyasını qəbul etdi. Strategiyanın icrasını təmin etmək üçün ardıcıl olaraq aşağıdakı istiqamətlərdə tədbirlər həyata keçirildi:

- Respublikamızda vətəndaş həmrəyliyi, siyasi sabitliyi təmin etmək, dövlətçiliyi qoruyub saxlamaq, demokratik-hüquqi dövlət qurmaq;
- İslahatlar aparmaq, bazar iqtisadiyyatına keçmək;
- Xarici kapitalı, qabaqcıl xarici texnika və texnologiyaları ölkəmizin iqtisadiyyatına cəlb etmək, işsizliyin, yoxsulluğun artmasının qarşısını almaq.

Məhz bu üç istiqamətdə strateji xarakterli tədbirlər həyata keçirməklə 1996-1997-ci illərdə iqtisadiyyatın bütün sahələrində böhranın, işsizliyin, yoxsulluğun artmasının qarşısı alındı, bazar iqtisadiyyatının əsasları yarandı, iqtisadiyyatın bütün sahələrində dirçəliş başladı.

Sonrakı tədbirlər 1997-1998 və 2002-ci illəri əhatə edir. Bu illərdə qarşıya qoyulmuş strateji vəzifə bazar iqtisadiyyatının əsaslarını möhkəmlətmək, qeyri-neft sektorunun bütün sahələrində davamlı inkişafın başlanmasını, əhalinin həyat səviyyəsində müəyyən irəliləyişlərə nail olmaqdan ibarət olmuşdur.

1997 - 1998 və 2002-ci illərdə qeyri-neft sektoru sahələrinin, kiçik və orta sahibkarlığın inkişafı istiqamətində orta müddətli proqramlar qəbul və icra olundu. İqtisadiyyatın maliyyə təminatını yaxşılaşdırmaq üçün SKMF və Neft fondu yaradıldı, onlardan istifadə qaydaları müəyyənləşdirildi. Yeni neft kəməri çəkildi. Bu və ya digər tədbirlər öz müsbət nəticələrini verdi. İqtisadiyyatın bütün sahələri inkişafa, yoxsulluğun, işsizliyin səviyyəsi aşağı düşməyə başladı. ÜDM sürətli artı (hər il orta hesabla 10%), maliyyə imkanları genişləndi, ÜDM-də özəl sektorun xüsusi çəkisi artdı (73%, sənayedə 54%, torpağın özəlləşməsi -99,1%).

İndi iqtisadiyyatın bazar münasibətləri əsasında inkişafının yeni strategiyasını müəyyən etmək vəzifəsi qarşıya çıxdı. Bu vəzifəni ilkin formada Ümummilli Liderimiz Heydər Əliyev yerinə yetirdi.

Qeyri-neft sektorunun inkişafı, işsizliyin və yoxsulluğun azaldılması strategiyası

Azərbaycanın müasir sosial-iqtisadi inkişaf strategiyasının əsası 2003-cü ildə Ümummilli Liderimiz Heydər Əliyev tərəfindən qoyulmuş, Prezident İlham Əliyev tərəfindən təkmilləşdirilmiş, ona yeni forma və məzmun verilmişdir.

2003-cü ildə Azərbaycanda sosial-iqtisadi inkişafın və demokratik cəmiyyət quruculuğunun yeni mərhələsi başlandı. "Yoxsulluğun azaldılması və iqtisadi inkişaf üzrə dövlət proqramı"nın (2003-2005-ci illər) təqdimatına həsr edilmiş ümummilli konfransda məruzədə Heydər Əliyev Azərbaycanda sosial-iqtisadi inkişafın strategiyasını və bu inkişafın strateji məqsədlərini müəyyən edərək demişdir: "Bazar iqtisadiyyatının bütün sahələri inkişaf etməlidir. Neft fondu onun inkişafının təminatçısıdır. Ancaq eyni zamanda Azərbaycanın qeyri-neft sektorunda da çox böyük imkanlarımız vardır. Azad sektorda, iqtisadiyyatın nəfətə aid olmayan başqa sektorlarında böyük imkanlarımız vardır. Bu imkanlarımızın hamısından istifadə olunması və nəticədə iqtisadiyyatın inkişafının, xalqın rifah halının yaxşılaşmasının təmin edilməsi bizim vəzifəmizdir... Bu yolda biz əsas vəzifələrimizdən biri yoxsulluğun azaldılmasıdır. Eyni zamanda Heydər Əliyev qeyd etdi ki, bu proqrama, onun məqsəd və vəzifələrinə özünün yerinə yetirilməsi gedişində əlavələr edilə, təkmilləşdirmələr aparıla bilər. Lakin heç kəmə güzəştə getməyən amansız ölüm Heydər Əliyevə bunların həyata keçməsinə rəhbərlik etməyə imkan vermədi. Bunu özünə məxsus formada onun layiqli varisi prezident İlham Əliyev etdi.

Azərbaycanın hər tərəfli inkişafı, zəngin və iqtisadi cəhətdən qüdrətli dövlətə çevrilməsi strategiyası

İlham Əliyev prezident seçildikdən sonra 2003-cü il noyabr ayının 17-də Respublika hökumətinin ilk iclasında "Biz müstəqil Azərbaycanı son 10 ildə yaradılmış möhkəm təməl üzərində zəngin və iqtisadi cəhətdən qüdrətli dövlətə çevirəcəyik" mövzusunda məruzədə və özünün "Azərbaycanda sosial-iqtisadi inkişafın sürətləndirilməsi tədbirləri haqqında" 24 noyabr 2003-cü il tarixli Fərmanında Heydər Əliyevin sosial-iqtisadi inkişaf strategiyasını yaradıcılıqla davam və inkişaf etdirməyin yollarını müəyyən etdi.

(davamı 7-ci səhifədə)

Azərbaycanın sosial-iqtisadi inkişaf strategiyası və onun reallaşması şərtləri

(əvvəlki 6-cı sahifədə)

Əvvəla, Heydər Əliyevin sosial-iqtisadi inkişaf strategiyası nisbətən qısa müddəti əhatə edirdi, özünün qeyd etdiyi kimi təkmilləşməyə ehtiyacı vardı. İlham Əliyev nisbətən uzun müddətli dövrün strategiyasını müəyyən etdi: Son 10 ildə yaradılmış möhkəm təməl üzərində Azərbaycanı hərtərəfli inkişaf etdirmək, zəngin və iqtisadi cəhətdən qüdrətli dövlətə çevirmək strategiyasını qəbul etdi. Bu strategiya çox möhtəşəmdir, uzun müddətə yerinə yetirilə bilər. Lakin düzgün və realdır. Bunun yerinə yetirilməsi üçün Azərbaycanın bütün imkanları var. İkincisi, Heydər Əliyev qeyri-neft sektorunun inkişaf etdirilməsi məsələsini qarşıya qoyarkən inkişafın ağırlıq mərkəzinin respublikanın Abşeron dan kənar regionlarına keçirilməsini nəzərdə tuturdu. İlham Əliyev bu məsələni də konkretləşdirdi və daha geniş miqyasda qarşıya qoydu. Bu öz ifadəsini İlham Əliyevin öz strategiyasının reallaşması üçün qəbul etdiyi regionların sosial-iqtisadi inkişafı üzrə Dövlət Proqramlarında tapdı.

Heydər Əliyevin proqramında olduğu kimi qeyri-neft sektorunun çox şaxəli inkişafı bu proqramın da icrasının başlıca vasitəsi kimi müəyyənləşdirildi.

Üçüncüsü, İlham Əliyev proqramların icrasına məsuliyyət daşıyan strukturları, proqramın maliyyələşməsi mənbələrini, proqramın icrası üçün həyata keçirilməsi vacib olan tədbirləri müəyyən etməklə onların yerinə yetirilməsi üçün real şərait yaratdı.

Regionların sosial-iqtisadi inkişafı üzrə 3 dövlət proqramı qəbul edildi (2004-2008, 2009-2013, 2014-2018-ci illər) və müvəffəqiyyətlə icra olundu.

Bu 3 proqramın icrası nəticəsində Azərbaycan sosial-iqtisadi sahələrdə böyük uğurlara imza atdı, beynəlxalq aləmdə nüfuzu artdı.

Dördüncü proqramın da (2019-2023-cü illər) müvəffəqiyyətlə icrasına başlandı. Regional inkişaf üzrə Dövlət Proqramlarının icrası və 2014-2016-cı illərdə aparılan islahatlar nəticəsində Azərbaycan demək olar ki, öz sosial və iqtisadi həyatının bütün sahələrində uzun müddətli dayanıqlı inkişaf yoluna çıxdı.

2016-2019-cu illərdə ardıcıl olaraq hər il əvvəlki ilə nisbətən əsas sosial və iqtisadi göstəricilər, daxili mənbələr hesabına kapital qoyuluşu artdı, işsizliyin, yoxsulluğun səviyyəsi aşağı düşdü. Bunu aşağıdakı cədvəldən aydın görmək olar:

Cədvəl №1

İllər	UDM		İqtisadiyyata qoyulan daxili investisiya mln.azn	İşsizliyin səviyyəsi, %	Yoxsulluğun səviyyəsi, %
	Miqdar (mln.azn.)	Adam başına (Azn.)			
2016	60425,2	6269,6	6490,3	5,0	5,9
2017	70337,8	7226,0	8765,2	5,0	5,4
2018	80092	8156,2	11874,9	4,9	5,3
2019	81681	8268,8	12867,1	4,8	4,8

Mənbə: Azərbaycanın statistik göstəriciləri. ARDSK, Bakı 2020.

Dayanıqlı inkişafın digər göstəricilərində də müəyyən müsbət meyillər başlanmışdır. İnsanların orta ömür müddətinin artması, ana və uşaq ölümünün, atmosfərə atılan çirkəndirici maddələrin azalması prosesi başlanmışdır.

Lakin Qarabağda ikinci vətən müharibəsinin başlanması respublikamızda yeni, çətin vəzifələr ortaya çıxardı.

Qarabağda ikinci vətən müharibəsində parlaq qələbə xalqımızın, dövlətimizin, ordumuzun birliyini, gənclərimizin böyük vətən sevgisini nümayiş etdirdi. Azərbaycanın hərtərəfli inkişafı, zəngin və iqtisadi cəhətdən qüdrətli dövlətə çevrilməsinin daxili tərkib hissəsi, mühüm yollarından biri kimi Qarabağda həyatın yeni keyfiyyətdə bərpası və inkişafı istiqamətində tədbirləri davam etdirilir. Bununla bərabər Azərbaycanın hərtərəfli inkişafı, zəngin və iqtisadi cəhətdən qüdrətli dövlətə çevrilməsi üçün aşağıda qeyd olunan bir neçə problem öz həllini tapmalıdır.

- Azərbaycanın istifadə edilən istehsal potensialının artırılması və ondan səmərəli istifadə olunması respublikamızın inkişafı üçün böyük potensiala malik olsa da, inkişaf səviyyəsinə görə inkişaf etməkdə olan dövlətlər arasında 3-cü yerdə olsa da istifadə edilən potensiala görə 30-cu yeri tutur. Regionlarımızda istifadə edilən istehsal potensialının artırılmasına böyük imkan və ehtiyac vardır. Mövcud imkandan istifadə etmək üçün aşağıdakı istiqamətlərdə tədbirlər həyata keçirilməlidir.

- İnzibati ərazi bölgüsü və ərazi idarəetmə sisteminin təkmilləşdirilməsi, məhsuldar qüvvələrin müasir inkişafı səviyyəsinin qarşıya qoyduğu tələblərə uyğunlaşdırılması:

Respublikamızın inzibati-ərazi bölgüsünün hazırkı sistemi keçən əsrin 30-cu illərində formalaşmışdır. Sonrakı illərdə inzibati-ərazi bölgü vahidləri artıb-azalsa da bölgünün prinsipləri dəyişməmişdir. O zaman yol nəqliyyat şəbəkəsi zəif inkişaf etmişdi. Əhali hansı kənddə, qəsəbədə, şəhərdə yaşayırdısa orada da işləyirdi. İnzibati ərazi bölgüsü əhalinin yaşayış və gündəlik fəaliyyət (işləmək gündəlik tələbatını ödəmək) yerinə görə bölgüsü və bu bölgünün dövlət, özünü idarəetmə aparatı ilə rəsmiləşdirilməsidir.

Deməli əhalinin gündəlik həyat və fəaliyyətinin əhatə dairəsi kiçik idi, əsasən bir şəhər, kənd, qəsəbə ilə məhdudlaşdı. Lakin hazırda yol-nəqliyyat şəbəkəsi inkişaf etmişdir. Əhalinin böyük bir hissəsi bir yerdə (şəhər, qəsəbə, kənd) yaşayır başqa bir yerdə işləyir. Gündəlik həyat və fəaliyyət ərazisi bir neçə şəhəri, rayonu əhatə edir. Bunların həm əmək ehtiyatlarından birlikdə iş-

tifadə olunur, həm də əhalinin gündəlik tələbatı birlikdə ödənilir. Belə vəziyyət həmin ərazilərin müəyyənləşdirilməsini və ölkənin belə regionlara bölünməsinə, vahid dövlət və özünü idarəetmə orqanı ilə idarə olunmasını obyektiv zərurətə çevirir.

Ölkəni belə regionlara (daira, okruq, qəza) bölmək üçün əvvəlcə regional mədəni-iqtisadi mərkəz rolunu oynaya biləcək daha perspektivli şəhərlər müəyyənləşdirilir. Respublikamızda 15-16 belə şəhər ola bilər ki, onların da əksəriyyəti məlumdur. Sonra bu şəhərlərə doğru meyil edən ərazilər, şəhərlər, qəsəbə və kəndlər müəyyənləşdirilir və bu əsasda regionlara bölgü aparılır. Sonra regionları idarə edəcək dövlət və özünü idarəetmə aparatı formalaşdırılır. İdarəetmə xərcləri hazırdakından çox olmamalıdır. Bölgünü aparmaq üçün bir çox regionlarda sorğular aparmaq, əhalinin, idarə orqanlarının rəyini nəzərə almaq lazımdır. İdarəetmə orqanlarının hüquq və vəzifələri belə bölüşdürülə bilər: Regional İcra Hakimiyyətinə regionun təhlükəsizliyi, siyasi və strateji idarəetmə, bələdiyyələrə istehsalın və xidmət sahələrinin idarə olunması etibar edilə bilər. Regional mədəni-iqtisadi mərkəz rolunu oynayan şəhərlərin müəyyən edilməsi, istehsalın müxtəlif təşkilat formalarının (sənaye zonaları, texnoparklar, sənaye parkları, aqrar sənaye birlikləri) başlıca olaraq belə şəhərlərdə yerləşdirilməsi məhsuldar qüvvələrin regionlar üzrə inkişafında və istehsal potensialından istifadə də fərqləri azaltmaq-la regionların əmək potensialından istifadəyə müsbət təsir edəcək, Bakı şəhərinə əhalinin əmək miqrasiyası nisbətən azalacaq.

- İqtisadi-coğrafi rayonlara bölgü şəbəkəsinə münasibətdə mövqə fərqləri aradan qaldırılmalıdır: Məlumdur ki, respublikanın iqtisadi-coğrafi rayonlara düzgün bölgüsü istehsalın inkişafı və səmərəliliyinin artmasında mühüm rol oynayır. Odur ki, bu məsələ həmişə diqqət mərkəzində olmuş, beş dəfə iqtisadi-coğrafi rayonlara bölgü şəbəkəsi dəyişmişdir. 1995-ci ildə regionşünaslıq sahəsində çalışan, bu sahədə zəngin təcrübəyə malik olan alimlərin və dövlət plan Komitəsi müvafiq ixtisaslı işçilərinin, 1995-ci ildə birgə geniş müzakirəsində sonra qəbul edilmiş 10 iqtisadi-coğrafi rayonlara bölgü şəbəkəsinə dəyişməmək, saxlamaq daha məqsədyönlü olardı.

- Respublikanın regional siyasəti təkmilləşdirilməlidir: Məlum səbəblərdən, xüsusilə kapitalizmde regionların inkişafında olan böyük fərqləri azaltmaq və mümkün hallarda inkişaf səviyyəsinə bərabərləşdirmək üçün keçən əsrin 50-ci illərində başlayaraq regionların tarazlı və davamlı inkişafı regional siyasətin əsas istiqamətinə çevrildi. Lakin buna nail olmaq istiqamətində tədbirlər kifayət etmir və bu istiqamətlərdə müvəffəqiyyətlər də azdır. Bu siyasəti bir qədər təkmilləşdirmək, regionların istehsal potensialından istifadə səviyyəsinin tarazlaşması və davamlı inkişafın təmin edilməsi məsələsini ön plana çəkək və buna nail olsa, onda regionların imkan daxilində tarazlı və davamlı inkişafı təmin edilə bilər.

- Regional siyasətdə ədalətçilik və səmərəlilik, yaxud sosial və iqtisadi yönümlülük düzgün əlaqələndirilməlidir: Bunun üçün birinci növbədə aqrar-sənaye kompleksinin ixtisaslaşmış sahələrinin (baramaçılıq-ipekçilik, üzümçülük-şərabçılıq, çayçılıq-çay emalı, pambıqçılıq emalı, meyvə-tərəvəz istehsalı və konservləşdirilməsi və i.a) müasir imkanlara uyğun inkişaf strategiyası və proqramı hazırlanmalı, onların icrası başlıca olaraq dövlətin, hökumətin təşkilatçılığına əsaslanmalı, xüsusi nəzarəti altında olmalıdır.

Bu aqrar-sənaye sahələrinin inkişafı üçün respublikamızda əlverişli təbii-iqlim şəraiti var, istehsalı sahəsində zəngin tarixi təcrübə toplanmışdır. Keçən əsrin 80-ci illərində bu aqrar-sənaye sahələri çox yüksək səviyyədə inkişaf etmişdi.

1981-1985-ci illərdə orta illik üzüm istehsalı 1829,2 min ton, çay 29,2, tütün 56,9, barama 5,2, pambıq 861,4 min ton olmuşdur. Ayırı-ayırı illərdə bu göstəricilər daha yüksək idi. 1985-ci ildə üzümün əkin sahəsi 267,8 min hektar, çay 13,4 min hektar olmuşdur. Kənd təsərrüfatı məhsullarının emalı hesabına yüngül və yeyinti sənayesində nisbətən yüksək səviyyədə inkişaf etmişdi. 1985-ci ildə respublikamızda istehsal olunan bütün sənaye məhsullarının 49,6%-i yüngül və yenti sənayesinin, o cümlədən 20,7% yüngül sənayesinin, 28,9% yeyinti sənayesinin payına düşürdü.

Lakin hazırda bu sahələrdə həm əkin sahəsi, həm də məhsul istehsalı kəskin surətdə azalmışdır. Bunu aşağıdakı 2 sayılı cədvəldən aydın görmək olar.

Bir çox ixtisaslaşmış kənd təsərrüfatı sahələrinin əkin sahəsi və ümumi məhsul istehsalının dəyişməsi meyilləri (əkin sahəsi min hektar, məhsul yığımları min ton):

Cədvəl 2

Məhsulun adı və əkin sahəsi	İllər						
	2005	2010	2015	2019	2020	2021	2022
1 Pambıq:							
əkin sahəsi	112,4	30,2	18,7	100,1	100,3	100,0	104,3
məhsul yığımları	196,6	38,2	35,2	295,3	336,8	287,1	322,5
2 Tütün:							
əkin sahəsi	2,8	1,4	1,4	3,1	3,1	3,1	2,4
məhsul yığımları	7,1	3,2	3,5	6,1	6,9	6,4	5,1
3 Üzüm:							
əkin sahəsi	9,6	15,4	16,1	16,1	16,1	16,1	15,7
məhsul yığımları	79,7	129,5	157,1	201,8	208,0	209,8	212,6
4 Çay:							
əkin sahəsi	2,9	0,6	1,0	1,1	1,1	1,0	1,0
məhsul yığımları	0,74	0,54	0,58	0,93	0,93	1,18	2,0

Mənbə. Azərbaycanın statistik göstəriciləri. Azərbaycan respublikasının Dövlət Statistika Komitəsi. Bakı. "Narıncı nəşriyyat evi" MMC-2022, səh.425-428

2022-ci ildə çayın əkin sahəsi cəmi 1000 hektar, məhsul yığımları 2000 ton, üzüm-əkin sahəsi 15,7 min hektar, məhsul yığımları 212,6 min ton olmuşdur. Digər sahələrdə də eyni vəziyyət mövcuddur. Bunun nəticəsində hazırda respublikamızda, yüngül və yeyinti sənayesinin inkişaf səviyyəsi aşağıdır. 2021-ci ildə respublikamızda istehsal olunan sənaye məhsullarının 0,9%-i yüngül sənayenin, 8,1 % yeyinti sənayesinin payına düşmüşdür.

Belə vəziyyətdə bu səmərəli istehsal sahələrində işləyən əhali tarixən toplanmış olduğu müsbət istehsal təcrübəsini sonrakı nəsələ kifayət qədər verə bilmir, toplanmış təcrübə tədricən itirilməkdədir.

İqtisadi rayonlar üzrə məhsul buraxılışının xüsusi çəkisi, (%-lə):

Cədvəl 3

İqtisadi rayonlar	2018	2019	2020	2021	2022
1 Bakı şəhəri	72,3	68,4	64,7	69,3	73,8
2 Naxçıvan MR	4,1	4,1	4,6	3,2	2,3
3 Abşeron-Xızı	3,5	6,0	7,0	6,1	5,0
4 Dağlıq Şirvan	1,0	1,2	1,1	0,9	0,8
5 Gəncə-Daşkəsən	2,1	2,1	2,6	2,2	1,8
6 Qarabağ	1,8	1,8	1,9	2,8	2,5
7 Qazax-Tovuz	2,2	2,6	3,0	2,9	2,0
8 Quba-Xaçmaz	2,0	2,4	2,5	2,1	1,7
9 Lənkəran-Astara	2,2	2,0	2,2	1,9	1,7
10 Mərkəzi-Aran	2,5	2,8	3,0	2,4	1,9
11 Mil-Muğan	1,8	2,0	2,1	1,9	1,6
12 Şəki-Zaqatala	1,9	2,1	2,5	1,8	1,4
13 Şərqi-Zəngəzur	0,1	0,1	0,2	0,9	1,6
14 Şirvan-Salyan	2,5	2,6	2,6	2,1	1,8

Azərbaycanın milli hesabları. ADSK 2023.s.101,102

Cədvəldən göründüyü kimi cəmi 3 iqtisadi rayonda və Bakı şəhərində məhsul buraxılışına görə xüsusi çəki 2018-ci ilə nisbətən artmışdır. 10 iqtisadi rayonda isə aşağı düşmüşdür.

Keçmişdə aqrar-sənaye kompleksinin baramaçılıq-ipekçilik, üzümçülük-şərabçılıq, çayçılıq sahələri üzrə ixtisaslaşmış iqtisadi rayonlarda ümumi inkişaf səviyyəsi də nisbətən aşağı düşmüşdür. Ümumi məhsul istehsalında bu rayonların xüsusi çəkisi əhalisinə, ərazisinə görə tutduğu xüsusi çəkiddən çox aşağıdır, həm də bu xüsusi çəki artmağa deyil, azalmağa meyillidir. Məsələn respublika ərazisinin 10,2%-i əhalisinin 6,4%-i Şəki-Zaqatala iqtisadi rayonunun payına düşdü halda 2022-ci ildə respublikada məhsul buraxılışının cəmi 1,4%-i, Dağlıq-Şirvanda müvafiq olaraq 8,0 və 3,1%-ə qarşı 0,8%, Lənkəran-Astara 7,0 və 8,6%-ə qarşı məhsul buraxılışı 1,7 olmuşdur.

Əlbətdə biz o fikirdən tamamilə uzağıq ki, bu sahələrdə istehsal 80-ci illərin birinci yarısında olan səviyyəyə çatdırılmalıdır. İndi şərait başqadır, çətinliklər, xarici bazar problemi daha kəskin formada qarşıya çıxır. Bununla bərabər bu sahələri müasir dövrün tələb və imkanlarına uyğun səviyyədə inkişaf etdirmək olar. Lakin baramaçılıq, çayçılıq, üzümçülük əkilən il məhsul vermədiyinə görə hər il qoyduğu kapitalla görə mənfəət götürmək istəyən sahibkarlar buna təşəbbüs göstərmirlər.

Bu sahələrin inkişafı üçün dövlət sahibkar əməkdaşlığı genişləndirilməlidir, iqtisadiyyata dövlətin təşkilati-iqtisadi müdaxiləsi gücləndirilməlidir:

- İqtisadiyyat sahəsində elmi potensialdan daha səmərəli istifadə olunmalıdır. Respublikanın iqtisadçı alimləri strategiya, konsepsiya və proqramların hazırlanmasına daha müntəzəm və geniş miqyasda cəlb olunmalıdır. Eyni zamanda iqtisadçı alimlər həmin dövlət sənədlərinin yerinə yetirilməsi vəziyyətini təhlil etməli, müvəffəqiyyətləri göstərməklə yanaşı problemləri aşkara çıxarmalı, onları aradan qaldırmaq üçün öz təklif və tövsiyyələrini verməlidirlər.

- İqtisadiyyatda dövlətçiliyin, dövlət-sahibkar əməkdaşlığının gücləndirilməsi, dövlət kapitalizminin formalaşmasına başlanması lazımdır.

- Ölkənin ərzaq təhlükəsizliyini təmin etmək və xaricdən asılılığını azaltmaq, mümkün olan halda aradan qaldırmaq üçün kənd təsərrüfatının ərzaq məhsulları istehsal edən sahələrinin və qida sənayesinin inkişafına hazırda göstərilən diqqət və qayğı-nın daha da artırılması.

YENİ NƏŞRLƏR

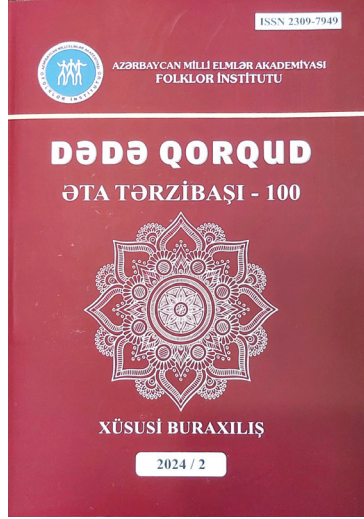
“Dədə Qorqud” jurnalının xüsusi buraxılışı

AMEA-nın Folklor İnstitutunun Elmi şurasının qərarı ilə nəşr olunan “Dədə Qorqud” elmi-ədəbi toplusunun Kerkükün milli tədqiqatçısı Əta Tərzibaşının anadan olmasının 100 illiyinə həsr olunan xüsusi buraxılışı işıq üzü görüb.

Filologiya elmləri doktoru professor Ramazan Qafarlinin redaktorluğu ilə ildə dörd dəfə nəşr olunan jurnalın bu sayında Əta Tərzibaşı haqqında maraqlı elmi məqalələr, İraq-türkman folkloruna dair araşdırmalar və folklorun nümunələr dörd bölmədə öz əksini tapıb.

Toplunun “Kerkükün milli tədqiqatçısı Əta Tərzibaşı” rubrikasında “Əta Tərzibaşı: həyatı və ədəbi şəxsiyyəti”, “Folklorşünas alim Əta Tərzibaşının İraq-türkman ədəbiyyatına və folkloruna dair araşdırmaları”, “Əta Tərzibaşının folklorşünaslıq fəaliyyəti mətbuatda” başlıqlı yazılar oxucuların ixtiyarına verilib.

Jurnalın “Folklorşünas alim Əta Tərzibaşı haqqında araşdırmalar” bölməsində akademik İsa Həbibbəylinin “Kerkük ədəbiyyatşünaslıq dünyasının zirvəsi”, akademik Muxtar İmanovun “Əta Tərzibaşı araşdırmalarında xoyrat və manilərin yeri”, professor Qəzənfər Paşayevin “Yazılı və şifahi

hi ədəbiyyatda Əta Tərzibaşı fenomeni”, millət vəkili Sabir Rüstəmxanlının “Əta Tərzibaşı - 100: Kerkükün sönməz türk ocağı”, Dr. Şəmsəddin Kuzəcinin “Kerkükün milli tədqiqatçısı Əta Tərzibaşı”, fil.ü.f.d., dos. Afaq Ramazanovanın “Əta Tərzibaşı və “Arzu-Qəmbər” dastanı”, fil.ü.f.d., dos. Səkinə Qaybaliyevanın “İraq-türkman folkloru Əta Tərzibaşının tədqiqatlarında”, fil.ü.f.d., dos. Şakir Albaliyevin “Əta Tərzibaşı təzki-rəci və folklorşünas kimi”, Orxan İsayevin

“Əta Tərzibaşı publisistikasının əsas xüsusiyyətləri” mövzusunda tədqiqatları yer alıb.

“İraq-türkman folkloruna dair araşdırmalar” rubrikasında fil.ü.f.d., prof. Ramazan Qafarlinin “İraq-türkman folklorunun Ümumazərbaycan poetik şifahi xalq yaradıcılığı ilə tipoloji müqayisəsi və özəllikləri (laylar və bayatılar əsasında)”, fil.ü.f.d., prof. Əzələddin Əsgərin “Böyük türkmanlar və müasir türk xalqları” fil.ü.f.d., prof. Elman Quliyevin “Əbdüllətif Bəndəroğlunun həyatı və yaradıcılıq istiqamətləri” fil.ü.f.d., dos. Oruc Əliyevin “İraq-türkman nağıllarının ideya-bədii xüsusiyyətləri haqqında”, fil.ü.f.d. Nizami Adışirinovun “Arzu-Qəmbər” dastanının mifosofiyası (İraq-türkman folklorundan)”, fil.ü.f.d. Xalidə Şaiqzadənin (Məmmədova) “İraq türkmanlarının folklorunda doğuluş inancları”, Ülkər Dadaşovanın “İraq-türkman folklorunun bədii nümunələrində semantik forma” başlıqlı məqalələri ilə tanış olmaq mümkündür.

Jurnalın “İraq-türkman folklorundan yeni nümunələr” rubrikasında xoyratlar, sazlamalar, inanclar və dualar təqdim olunub.

Xatırladaq ki, “Index Copernicus” sistemində daxil olan “Dədə Qorqud” elmi-ədəbi toplusunda məqalələr 2023-cü ildən həm də DOI indeksi ilə dərc edilir.

CASPISNET - COP 29 çərçivəsində Qlobal iqlim dəyişiklikləri ilə bağlı beynəlxalq elmi əməkdaşlıq perspektivləri

Əsas məqsədi Xəzər dənizi bölgəsinin dayanıqlı inkişafı ilə bağlı durumu dəyərləndirmək, qlobal iqlim dəyişikliklərinin dinamikasının öyrənilməsi istiqamətində təbii laboratoriya kimi Xəzər bölgəsinin əhəmiyyətini göstərmək, bu sahədə ən yaxşı beynəlxalq təcrübəni və davamlılıq strategiyalarını mübadilə etmək və BMT Davamlı İnkişaf Məqsədlərini yerinə yetirmək olan CASPISNET (Caspian Integrated Scientific Network) Xəzər Elmi Şəbəkəsi on səkkiz ölkənin altmışa yaxın tədqiqat mərkəzində və universitetlərində çalışan tədqiqatçıları əhatə edir.

İlk dəfə Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyası Coğrafiya İnstitutunun təşəbbüsü ilə 2018-ci il mayın 13-də, Xəzərsahili ölkələrdən - Azərbaycan, Rusiya, İran, Qazaxıstan və Türkmənistandan müxtəlif elm sahələri üzrə alimlərlə ABŞ, Almaniyə, Fransa, İsveçrə, İtaliya, Pakistan, Rusiya və Türkiyədən olan alimlər arasında Xəzərin problemlərinin müzakirəsi üçün keçirilmiş görüşdə Xəzər bölgəsi ölkələrində çalışan alim və mütəxəssislər üçün təlim-tədris çərçivələrinin formalaşdırılması, müvafiq təşkilatların sərəncamında olan erkən xəbərdarlıq sistemi qurulması, məlumatların təhlili yönündə milli resursların cəmlənməsi və regional səviyyədə qərarverməyə dəstək sisteminin yaradılması məsələlərinin müzakirəsi məqsədi daşıyan CASPISNET-in əsası qoyulmuşdur. Eyni zamanda, CASPISNET Xəzər hövzəsi üçün regional yanaşmanın formalaşdırılması ilə təcrübə əsasında müəyyən edilmiş ətraf mühit və antropogen təhlükələrin və risklərin qiymətləndirilməsi üçün müxtəlif ölkələrdəki elmi təşkilatlar üçün körpü yaratmaq məqsədi daşıyır.

CASPISNET-in idarə heyətinin təsdiq etdiyi fəaliyyət planı çərçivəsində 2018-ci ildən bu günədək Xəzər problemləri üzərində çalışan alim və mütəxəssislər üçün Azərbaycanda və İsveçrədə 20-dən çox texniki və praktiki təlim və konfrans keçirilmişdir.

Belə tədbirlərdən sonuncusu - CASPISNET-in 2023-cü ilin iyununda ADA Universitetində ABŞ, Fransa, İsveçrə, İtaliya və Rusiyadan tanınmış alimlərin iştirakı ilə təşkil olunmuş illik toplantısı olmuşdur. ADA Universiteti, İnkişaf və Diplomatiya İnstitutu və İsveçrənin Cenevrə Universitetinin təşkilatçılığı ilə “Xəzər dənizinin xüsusiyyətləri: perspektivdə elm - siyasət - təcrübə interfeysi” mövzusunda keçirilmiş həmin toplantı BP Azərbaycan, Azerkossmos, “AzerGold” QSC, ARPA Consulting, “Hidroloq” MMC, Fransanın və İtaliyanın Azərbaycandakı səfirlikləri, Azərbaycan-Fransa İnstitutu, SOCAR-FUGRO, Azərbaycanın Coğrafiya Cəmiyyəti (ACC), AMEA və digər təşkilatların dəstəyi ilə baş tutmuşdur.

“Xəzər hövzəsində qlobal dəyişiklik dinamikasının ləğvəndirilməsi: elm-siyasət interfeysi”, “Dəyişən iqlim şəraitində Xəzər dənizinin səviyyə problemi”, “Şəhər inkişafı üzrə regional perspektivlər; perspektivdə regional risklər”, “Rəqəmsal və ekoloji transformasiya qarşısında ətraf mühit məlumatları”, “Xəzərin yaşıl enerji potensialı”, “Su tədqiqatı: yeni sərhədlər” və s. mövzularda maruzələrin dinlənilməsi tədbirdə Xəzərin problemlərinin öyrənilməsi sahəsində aparılan elmi tədqiqatlar, Xəzərin səviyyə problemlərinin Xəzəryanı ölkələrə təsiri, Xəzər dənizinin sərvtərlərinin gələcək nesillər üçün qorunub saxlanılması üçün həyata keçirilən işlər və s. müzakirə edilmişdir.

Yaxın günlərdə AMEA Yer Elmləri Bölməsinin Elmi Şurasının iclasında “Qlobal iqlim dəyişiklikləri ilə bağlı beynəlxalq elmi əməkdaşlıqda CASPISNET (Caspian Integrated Scientific Network) təşkilatının təcrübəsi və COP 29 çərçivəsində yaxın fəaliyyət perspektivləri” müzakirə olunacaqdır. 2024-cü ilin iyununda Dövlət Neft və Sənaye Universiteti ilə müştərək formada növbəti toplantının təşkil olunacağı planlaşdırılır.

Elnur SƏFƏROV

Beynəlxalq CASPISNET şəbəkəsinin koordinatoru

MÜSABİQƏ

Dilçilik İnstitutu

Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyası Nəsimi adına Dilçilik İnstitutu ştatda vakant olan vəzifəni tutmaq üçün müsabiqə elan edir:

Nitq mədəniyyəti və monitoring şöbəsi üzrə aparıcı elmi işçi - 1 yer

Müsabiqədə filologiya üzrə fəlsəfə və elmlər doktorları iştirak edə bilərlər. Sənədlər müsabiqənin tələblərinə uyğun olaraq, elan dərc edilən gündən etibarən 1 ay müddətində elmi katibliyə təqdim edilməlidir.

Ünvan: AZ1143, Bakı ş., H.Cavid pr., 117, V mərtəbə. Elmi katib: (+994 12) 5372088

Şərqsünaslıq İnstitutunda “Fars dilini tədqiq edən Azərbaycan alimləri (XX əsr)” kitabı çapdan çıxıb

AMEA-nın akademik Ziya Bünyadov adına Şərqsünaslıq İnstitutunun aparıcı elmi işçisi filologiya üzrə fəlsəfə doktoru Vüqar Məmmədovun “Fars dilini tədqiq edən Azərbaycan alimləri (XX əsr)” adlı kitabı çapdan çıxıb.

Fars dilinin azərbaycanlı alimlər tərəfindən öyrənilməsinin on əsrlik bir tarixi var. “Fars dilini tədqiq edən Azərbaycan alimləri (XX əsr)” monoqrafiyasından bu tarixin sovet dövründə, eləcə də müstəqilliyimizin ilk on ilində Azərbaycan Dövlət Universitetində, respublikanın bir sıra digər ali məktəblərində və Elmlər Akademiyasında, əsasən Şərqsünaslıq İnstitutunda fars dili ilə bağlı nəşr olunan kitablar, dərslilər və dərslər vəsaitləri barəsində ətraflı məlumat almaq olar.

Monoqrafiyanın birinci fəslində fars dilinin Azərbaycan alimləri tərəfindən tədqiqinin 10 əsrlik tarixinə qısa ekskurs edilir, XX əsrdə bu sahədə aparılan tədqiqatların istiqamətləri barədə məlumat verilir.

İkinci fəsil əsasən Bakı Dövlət Universiteti olmaqla, ali məktəb müəllimləri tərəfindən yazılmış dərslilər, dərslər vəsaitləri və elmi əsərlərə həsr olunub. Burada Əli Azəri, Rəhim Sultanov, Neyyər zaman Hatəmi, Həsən Əlizadə, Əhməd Şəfai, Təhmine Rüstəmovna Həsən Mahmudov, Şulan Şirəliyev, Anya Ələkbərova, Fəxrəntac Zülfüqarova, Mənzərə Məmmədova, Əsmətəxanım Məmmədova, Tofiq Cahangirov və digərlərinin fars dilçiliyi sahəsində elmə və təhsilə verdikləri töhfələri təqdim edilir.

Üçüncü fəsil əsasən Şərqsünaslıq İnstitutu olmaqla, Elmlər Akademiyasında çalışan alimlərin, o cümlədən Həsən Zərinəzadə, Məmmədəğa Sultanov, Cəmilə Sadıqova, Təyyibə Ələsgərova, Şəfəq Əlibəyli və digərlərinin elmi yaradıcılığına həsr olunub.

Kitabın redaktoru filologiya üzrə fəlsəfə doktoru, dosent Günay Verdilyevadır.

Əsər şərqsünaslar, filoloq alimlər üçün nəzərdə tutulub.

Əlyazma abidələri: ənənə və müasirlik

AMEA-nın Məhəmməd Füzuli adına Əlyazmalar İnstitutunun Elmi şurasının qərarı ilə institutun Çap kitablarının tədqiq şöbəsinin müdiri tarix üzrə fəlsəfə doktoru, dosent Cavid Cəfərovun “Əlyazma abidələri: ənənə və müasirlik” adlı monoqrafiyası işıq üzü görüb.

Mütəxəssislər üçün nəzərdə tutulmuş, əsas mövzusu və məqsədi əlyazma abidələrinin tədqiqinə, mühafizə və bərpasına, istifadəsinə ənənəvi və müasir elmi münasibəti, yanaşmaları öyrənilməsi, alınan nəticələri təhlil edib ümumiləşdirmək olan kitabda əlyazma abidələrinin mədəniyyət tarixindəki yeri və rolundan, onlara mənfi və müsbət antropogen təsirlərdən, qədim əlyazmalarla iş sahəsində müasir informasiya və kommunikasiya texnologiyalarının, süni intellektin, qamma radiasiyasının təbiiqindən və s. bəhs edilir.

Qeyd edək ki, yeni nəşrin elmi məsləhətçisi Əlyazmalar İnstitutunun direktoru akademik Teymur Kərimli, texniki redaktoru Alik Xankişiyevdir.

Mustafa Naili "Divan"ının Bakı nüsxəsi

AMEA-nın Məhəmməd Füzuli adına Əlyazmalar İnstitutunun Elmi şurasının qərarı ilə Türkdillli əlyazmaların tədqiq şöbəsinin müdiri fil.ü.f.d., dosent Lamiyə Rəhimovanın tərtib etdiyi, nəşrə hazırladığı “Mustafa Naili “Divan”ının Bakı nüsxəsi” adlı kitab işıq üzü görüb.

Kitabda yer alan “Ön söz”, lüğət, qeyd və izahların müəllifi də Lamiyə Rəhimovadır.

Hind üslubunun təsiri altında yazıb-yaratmış, XVII əsr Osmanlı-türk ədəbiyyatının ən görkəmli təmsilçilərindən olan Mustafa Nailinin “Divan”ının nəfis və qədim nüsxələrindən biri əsasında hazırlanan nəşrdə şairin müəllifi olduğu qəsidələr, müsəmmətlər, müstəzadlar, qitələr, rübailər, təkbeytlər, şərqlər və maddəyi-tarixlər yer alıb. Müəllifin müxtəlif janrlarda qələmə aldığı şeirlərinin toplandığı “Divan”ının əlyazma nüsxələri daha çox Türkiyə Respublikasının kitabxanalarında, biri nüsxəsi isə AMEA Məhəmməd Füzuli adına Əlyazmalar İnstitutunda mühafizə olunmaqdadır.

Qeyd edək ki, yeni nəşrin elmi redaktoru akademik Teymur Kərimli, rəyçisi fil.ü.f.d., professor Azadə Musabəyli, redaktoru görkəmli əlyazşünas Mustafa Mailoğludur.

Redaksiya heyəti:

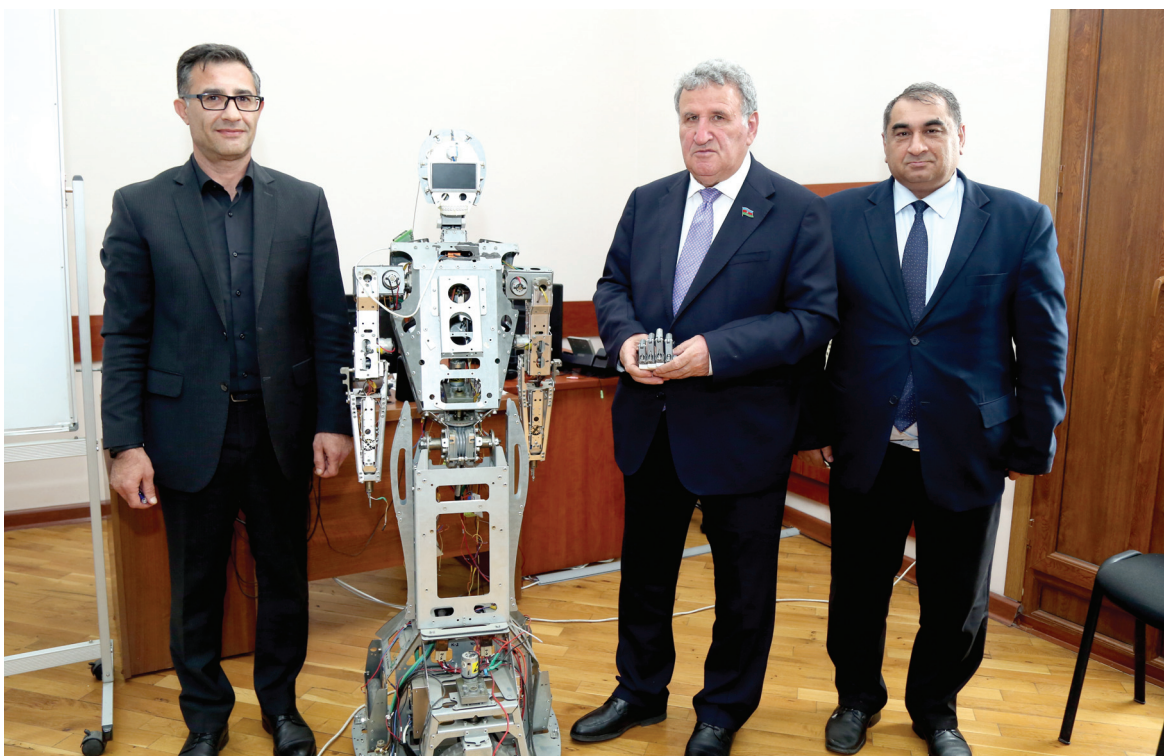
İsa Həbibbəyli, Arif Həşimov, Dilqəm Tağıyev, İbrahim Quliyev, Nərgiz Paşayeva, Rasim Əliquliyev, Tofiq Nağıyev, İradə Hüseynova, Gövhər Baxşəliyeva, Cəmil Əliyev, İsmayıl Hacıyev, Fuad Əliyev

Baş redaktor: Ağahüseyn Şükürov

Ünvan: AZ 1001, Bakı, İstiqlaliyyət küçəsi 30.
Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının Reyaset Heyəti
e-mail: elm.nauka.gazet@gmail.com

Tiraj: 2000

В приоритете - цифровое развитие

В НАНА состоялось совещание, посвященное электронным услугам

Под председательством президента НАНА академика Исы Габиббейли состоялось совещание, посвященное задачам, которые стоят перед Академией наук в области электронных услуг.

Открыв совещание вступительной речью, президент НАНА академик Иса Габиббейли сообщил, что в краткие сроки были реализованы мероприятия, нацеленные на организацию деятельности НАНА на уровне, который позволяет Академии наук конкурировать с ведущими научными центрами мира, и интеграцию отечественной науки в мировую.

В престижных списках TR Dizin

Подчеркнув, что в НАНА предпринимаются необходимые меры, направленные на решение вопросов по техническому обеспечению и оснащенности электронного документооборота, академик Иса Габиббейли рассказал об оценке наукометрических показателей в НАНА, проектах по созданию электронных ресурсов и показателях цитирования отечественных ученых в международных научных базах. Руководитель НАНА отметил, что получены значительные результаты в области создания профилей сотрудников НАНА в наукомет-

рических базах, и добавил, что необходимо расширить деятельность в данном направлении. Академик сообщил, что три научных журнала включены в базу DergiPark Национальной академической сети и информационного центра (ULAKBİM) Совета по научно-технологическим исследованиям Турции (TÜBİTAK), и эти журналы уже входят в список TR Dizin.

Академик Иса Габиббейли дал соответствующие поручения, нацеленные на цифровое развитие, выявление научных проблем, связанных с искусственным интеллектом, и расширение деятельности высококвалифицированных специалистов для осуществления продолжительной деятельности.

На мероприятии были обсуждены работы по подготовке к конференции "Искусственный интеллект и цифровое развитие: существующие реалии и взгляд в будущее", которая будет организована в НАНА.

Для популяризации научных показателей

Академик Иса Габиббейли подчеркнул: "Академия наук должна изучить мировой опыт в области искусственного интеллекта и начать работу по его применению. Развитие в данном направлении является для нас приоритетом. Наша цель - изуче-

ние мирового опыта по применению искусственного интеллекта в области гуманитарных и общественных наук, а также в сфере управления".

Руководитель НАНА отметил, что предусмотрено подписание Меморандума о взаимопонимании, в рамках которого будет налажено сотрудничество с Национальной академией авиации в данной сфере.

Академик Иса Габиббейли сообщил, что на современном этапе развития в центре внимания НАНА находятся и такие вопросы, как расширение возможностей международного сотрудничества, реализация конкретных проектов с партнерами, превращение применения искусственного интеллекта и цифрового развития в приоритет, изучение механизмов применения искусственного интеллекта в гуманитарных и общественных науках, модернизация робототехники.

Затем на совещании были рассмотрены деятельность отдела электронной академии аппарата Президиума НАНА в сфере робототехники и предстоящие задачи.

На мероприятии заведующий отделом электронной академии доктор философии по математике Фариз Имранов рассказал о сферах деятельности подразделения и выполненных работах. Он отметил, что за истекший период отделом были организова-

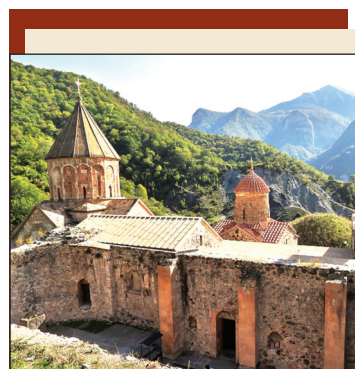
ны встречи с учеными и специалистами, на которых им были даны соответствующие рекомендации по оформлению результатов научных исследований на современном уровне, публикации статей в журналах с высоким рейтингом, созданию и развитию научных профилей и, в конечном итоге, популяризации научных показателей.

Анализировать препятствия

В ходе мероприятия состоялась презентация созданного отделом "Электронная Академия" робота "Гуманоид SUFI" (аббревиатура на азербайджанском языке Sözlərin Universal Funksionallıqla İşlənilməsi - Обработка слов с универсальной функциональностью). Сотрудник отдела, создатель робота "Гуманоид SUFI" Анар Набиев рассказал о системе управления и способностях робота. Он сообщил, что робот может правильно озвучивать буквы, слова и предложения на азербайджанском языке, двигаться во время общения, демонстрировать на мониторе визуальные презентации и данные, составлять карту местности при помощи радаров и камер, анализировать препятствия, которые можно преодолеть, узнавать людей по лицам, классифицировать по возрасту и полу, интересам, составлять соответствующие отчеты и т.д.

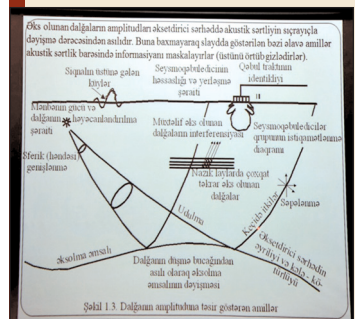
Далее на совещании выступили директор Института археологии и антропологии НАНА доктор философии по истории, доцент Фархад Гулиев, директор Центральной научной библиотеки НАНА доктор философии по технике, доцент Гусейн Гусейнов, заведующая отделом по внешним связям и работе с международными организациями аппарата Президиума НАНА доктор философии по биологии, доцент Эмира Алирзаева, заместитель директора Института литературы имени Низами Гянджеви НАНА доктор философии по филологии, доцент Мехман Гасанлы и другие, которые говорили о необходимости создания индивидуальных профилей ученых и специалистов в международных научных базах и организации тренингов для расширения их возможностей, связанных с активностью в сфере цифровизации и электронных услуг.

Отметив, что в мероприятии также приняли участие заведующие отделами аппарата президиума, ученые и специалисты научных учреждений и организаций НАНА, занятые в области электронных услуг.

На основе артефактов

стр. 11 ⇨

Новый подход к сейсмической инверсии

стр. 11 ⇨

Baku hosted the international conference themed "Seismic hazard updates in the Caucasus and implications for modern engineering practices"

стр. 12 ⇨

Человек зависит от климата

стр. 12 ⇨

Наладить дальнейшее сотрудничество

Академик Иса Габиббейли встретился с зарубежными сейсмологами и специалистами - участниками международной конференции

Президент НАНА академик Иса Габиббейли встретился с участниками международной конференции "Инновации в сфере сейсмической опасности на Кавказе и результаты современных инженерных практик", которая проходит в Баку при организации Республиканского центра сейсмологической службы НАНА. В ней приняли участие около 30-ти представителей из США, Канады, Турции, Молдовы, Украины, Грузии, Узбекистана.

Вначале гости ознакомились с историческим зданием Президиума НАНА. Затем они ознакомились с проектами, представленными на конкурс по созданию нового логотипа (эмблемы) Национальной академии наук Азербайджана.

В ходе встречи академик Иса Габиббейли сообщил, что основы сейсмологической службы в Азербайджане были заложены общенациональным лидером Гейдаром Алиевым, данная сфера развивалась при поддержке великого лидера, а в настоящее время Президент Ильхам Алиев уделяет большое

внимание развитию всех сфер, в том числе и сейсмологии.

Актуальные вопросы сейсмологии

Говоря о значении международной конференции "Инновации в сфере сейсмической опасности на Кавказе и результаты современных инженерных практик", академик Габиббейли отметил, что в ходе трехдневного мероприятия с представителями международной научной общественности будут обсуждены актуальные вопросы сейсмологии, опыт различных стран в соответствующей сфере и инновации в области сейсмологии, а также будут получены важные научные результаты.

Руководитель НАНА сообщил, что сейсмологические исследования в Азербайджане проводятся с использованием самого современного оборудования и программного обеспечения, установлены широкие связи между Республиканским центром сейсмологической службы и

ведущими сейсмоцентрами зарубежных стран и международными организациями. Академик подчеркнул, что скоро в освобожденном от оккупации Карабахском регионе Азербайджана будет сдан в эксплуатацию первый сейсмологический центр.

Реализация проектов

Далее выступили представитель Департамента энергетики Госдепартамента США по проектам Уильям Вандерер, директор Центра сейсмологического мониторинга Института наук о Земле Государственного университета Илли профессор Теа Годоладзе (Грузия), профессор Университета Виктории Туна Онур (Канада), профессор Университета Миссури Эрик Сандвол (США) и другие ученые, которые говорили о значении научного сотрудничества, реализации международных проектов, проведения совместных сейсмологических исследований, а также о необходимости соблюдения строительных норм, особенно в сейсмических зонах.

В своем выступлении генеральный директор Республиканского центра сейсмологической службы член-корреспондент НАНА Гурбан Етирмишли подчеркнул значимость конференции, посвященной сейсмическим опасностям на Кавказе, и выразил уверенность, что в ходе трехдневных дискуссий будут получены важные научные результаты и налажено дальнейшее сотрудничество, нацеленное на проведение совместных научных исследований.

В заключение гостям были преподнесены подарки, была сделана фотография на память.

Новый этап МТА

Академик Иса Габиббейли встретился с деятелями науки тюркского мира

Президент НАНА академик Иса Габиббейли встретился с руководством Международной тюркской академии (МТА) и деятелями науки тюркского мира, которые находятся с визитом в нашей стране для участия во втором заседании Комиссии по общему алфавиту тюркского мира.

Во встрече, которая проходила в Президиуме НАНА, приняли участие президент Международной тюркской академии академик Шахин Мустафаев и деятели науки из Турции, Турецкой Республики Северного Кипра, Казахстана, Узбекистана и Кыргызстана.

Сердечно поприветствовав гостей в НАНА, академик Иса Габиббейли подробно рассказал об истории создания МТА в 2010 году и расширении ее рядов со временем, отметив при этом, что сегодня членами МТА являются Азербайджан, Турция, Казахстан и Кыргызстан, а Узбекистан и Венгрия имеют статус наблюдателя.

Руководитель НАНА сообщил, что бывший глава МТА профессор Дархан Кыдырали сыграл исключительную роль в развитии структуры, и добавил, что сегодня под руководством академика Шахина Мустафаева начался новый этап развития структуры, в ходе которого расширяются связи с академиями наук и высшими учебными заведениями тюркских государств.

Сказав, что сегодняшняя встреча проходит в стенах исторического здания, академик Иса Габиббейли подчеркнул, что в феврале-марте 1926 года именно здесь, в большом актовом зале Президиума НАНА, проходил Первый тюркологический съезд, на котором были заложены основы тюркологии, обсуждались вопросы, связанные с переходом на общий тюркский алфавит, было принято постановление со 111-тью голосами "за" и 7-мью голосами "против". Академик отметил, что сегодня вопрос о переходе тюркскими народами на общий алфавит близок к своему разрешению, благодаря стараниям Организации тюркских государств и ее лидеров тюркский мир объединяется вокруг одной цели.

Руководитель НАНА продолжил: "Вопрос о переходе на единый алфавит имеет огромное значение с точки зрения объединения тюркского мира. Это необходимо осуществить и для того, чтобы реализовать идеалы участников Первого тюркологического съезда, которые подверглись репрессиям".

В ходе встречи также выступили профессора Эгейского университета Турции Фикрет Туркмен, Мустафа Омар и действительный член Национальной академии наук Кыргызстана Сыртбай Мусаев, которые поделились своими мыслями в связи с развитием тюркского мира и тюркологии, расширением связей и т.д.

На стыке цветов и "изм"ов

Академик Иса Габиббейли встретился с народным художником Фархадом Халиловым

Президент НАНА академик Иса Габиббейли встретился с председателем Союза художников Азербайджана народным художником Фархадом Халиловым. В ходе встречи, которая проходила в здании Президиума НАНА, академик Иса Габиббейли сообщил, что ученые и специалисты, работающие в НАНА в области истории, востоковедения, археологии, рукописей и т.д., помимо своей научной деятельности, занимаются еще и изобразительным искусством, живописью, создают произведения, которые можно сравнить с работами художников-профессионалов.

Сказав, что он сам интересуется живописью, и в НАНА открыты широкие горизонты для развития данной сферы, академик Иса Габиббейли добавил, что до сегодняшнего дня в НАНА были организованы более 20-ти выставок, посвященных общенациональному лидеру Гейдару Алиеву, академику Зарифе Ханум Алиевой, Карабаху, Шуше, Году Низами Гянджеви и т.д., а произведения, в которых отразился богатый духовный мир ученых, собраны в единую книгу.

Академик Иса Габиббейли подчеркнул, что уделяет серьезное внимание и области искусствознания, им проведены исследования, посвященные творчеству выдающихся художников Азербайджана Саттара Бахлулзаде, Таира Салахова, мастера карикатуры Оскара Шмерлинга, который работал в журнале "Молла Насреддин", результаты этих исследований нашли свое отражение в ценных статьях. Академик напомнил, что написал также статью "Rənglərin və izmlərin qovşağında" ("На стыке цветов и "изм"ов"), характеризующую творчество и стиль народного художника Фархада Халилова.

Руководитель Академии наук продемонстрировал гостю посвященное академику Зарифе Ханум Алиевой произведение, созданное сотрудником Института рукописей имени Мухаммеда Физули НАНА.

В свою очередь, народный художник Фархад Халилов поблагодарил руководителя НАНА за гостеприимство, высоко оценил занятия сотрудников Академии наук изобразительным искусством и отметил, что готов оказать всю необходимую поддержку.

Затем академик Иса Габиббейли преподнес гостю памятный подарок.

Далее академик Иса Габиббейли и народный художник Фархад Халилов ознакомились с проектами, представленными на конкурс по созданию нового логотипа (эмблемы) Национальной академии наук Азербайджана, и поделились своими мыслями и умозаключениями.

Отметив, что народный художник Фархад Халилов является членом Конкурсной комиссии конкурса на создание нового логотипа (эмблемы) НАНА.

Глубокие исторические корни

Президент НАНА академик Иса Габиббейли встретился с главой Турецкого лингвистического общества при Высшем совете по вопросам культуры, языка и истории имени Ататюрка профессором Османом Мертом, который находился с визитом в нашей стране для участия во втором заседании Комиссии по общему алфавиту тюркского мира.

В ходе встречи академик Иса Габиббейли сообщил, что в последние годы благодаря тесным дружеским и братским взаимоотношениям между президентами Ильхамом Алиевым и Реджепом Тайипом Эрдоганом связи между нашими странами, опирающиеся на глубокие исторические корни, переживают пик своего развития. Академик отметил, что эти связи открывают широкие возможности для расширения двустороннего сотрудничества во многих сферах, в том числе и в области науки, образования, культуры.

Подчеркнув значимость второго заседания Комиссии по общему алфавиту тюркского мира, руководитель НАНА добавил, что вопрос о создании общетюркского алфавита был поднят еще в феврале-марте 1926 года на Первом тюркологическом съезде, который проходил в Баку, и почти через 100 лет создание единого алфавита превратилось в требование времени. Академик сообщил, что сегодня тюркский мир объединен под эгидой Организации тюркских государств, историческое единство сформировалось благодаря сотрудничеству во многих сферах, и для укрепления этого единства возникла необходимость в создании общего алфавита тюркского мира.

Академик Иса Габиббейли также рассказал о ряде важных моментов, связанных с подготовкой к 100-летию Первого тюркологического съезда, стороны обсудили соответствующие вопросы.

В свою очередь профессор Осман Мерт выразил удовлетворение очередным визитом в НАНА и высоко оценил связи, установленные между Национальной академией наук и руководимой им организацией. Профессор отметил, что в ходе второго заседания Комиссии по общему алфавиту тюркского мира были приняты важные решения, связанные с переходом на единый тюркский алфавит, и в НАНА реализованы значимые мероприятия в данном направлении. Высоко оценив издание Институтом языкознания имени Насими НАНА труда Махмуда Кашгари "Дивани лугат ат-тюрк" в двух томах, который был переведен на азербайджанский язык Халидом Саидом Ходжаевым в 1935-1937 гг., Осман Мерт добавил, что в связи с этим историческим событием в научных структурах Турции прошли информационные семинары.

Далее профессор Осман Мерт озвучил свои предложения в связи с подготовкой к 100-летию Первого тюркологического съезда.

На основе артефактов

Защита албанского этнокультурного наследия - важное направление политики мультикультурализма

Азербайджан играет роль главного исследовательского центра в мире по систематическому изучению истории и этнокультурного наследия Кавказской Албании, на протяжении почти тысячи лет занимавшей важное место в жизни региона и оставившей после себя важное историческое прошлое.

Какие факторы формировали это государство?

Один из главных факторов - это, бесспорно, очень высокий уровень экономического, социального, культурного и политического развития региона. Хотя, к большому сожалению, экономическая жизнь, политическая и материальная культурная история Атропатены изучена очень слабо. Число письменных источников невелико, крайне мало и археологических материалов.

Прямые и косвенные доказательства

Однако на основании данных, взятых из прямых источников, а также на основе косвенных сведений и предположений, можно предположить, что это государство имело высокоразвитую экономику и культуру, ремесла, торговлю, городскую жизнь, язык и письменные традиции.

Затронули ли Албанию, образовавшуюся позднее в северной части Азербайджана, традиции государственности, возрожденные в Атропатене?

Исторические границы Атропатены с Албанией известны главным образом по могильным памятникам юго-восточного региона Азербайджана, которые обнаруживались только в ходе археологических исследований или в результате случайных находок. Но до сих пор все они глубоко не изучены. Отмечу, что наряду с могильными памятниками в определении исторических границ этих двух государств сыграло свою роль и керамическое производство, которое представляет собой отдельную область ремесла и имеет разные характеристики в Албании и Атропатене.

В кувшинах и каменных мешках

В чем проявляются эти различия?

Наиболее отчетливо они проявляются в керамике типа Ялойлугале в Албании и зооморфных сосудах Атропатены. Исследования подтверждают существование множества типов могил и различных погребальных обычаев в районе Атропатены: по имеющимся археологическим данным можно говорить о разных погребальных обычаях племен, проживавших на ее территории.

Таким образом, различные типы захоронений, обнаруженные на территориях, входящих в историческую область Атропатены, позволяют проследить многие особенности погребального обряда некогда живших здесь племен. В то же время эти захоронения имеют большое значение в изучении политических, культурных и социально-экономических связей Атропатены с Кавказской Албанией.

В каких районах нашей страны можно обнаружить ранние могильные памятники Атропатены?

Их находят главным образом в некрополях, кувшинах и каменных ящиках (V-III вв. до н.э.) в нескольких регионах Азербайджана - Лерикском (Курдасар), Ярдымлинском (Бойкендил, Старый Оранд, Пештасар, Уракаран), Джалилабадском (поселение "Холм Тамерлана" и некрополь кувшинных могил, датируемых II-IV веками нашей эры, "Нарлыг" (II-IV века), Мешади Валили (II-IV века). IV вв), Текла (II-IV вв.), Нохудлу (II-IV вв.), Хазиабад (II-IV вв.), Массалинском (некрополи Амирской могилы и кувшин Аминли (I-II вв.)), а также на Муганской равнине.

Определить исторические границы

Изучение этих памятников имеет непреходящее значение для исследования Атропатены.

Сильно ли отличаются образцы материальной культуры погребальных памятников, о которых шла речь выше, от находок Кавказской Албании?

Очень существенно. И именно эта разница позволяет определить исторические границы обоих государств. Несомненно, нахождение поселений является одним из главных условий более точного определения исторических границ. Однако, хотя у археологов имеются сведения об этом типе памятников (юго-восточный регион Азербайджана), до сих пор никаких крупных раскопок не проводилось. Вся надежда на будущие исследования, которые помогут глубже изучить эту научную проблему и позволят абсолютно точно определить исторические границы Атропатены и Кавказской Албании.

Галия АЛИЕВА

Приходи в наши горы

Организованный Фондом Гейдара Алиева и Министерством культуры VII Международный музыкальный фестиваль "Харыбюль", стартовавший 11 мая в Шуше, продолжился 13 мая в Лачине концертной программой "Предшественники и продолжатели".

В концертной программе были представлены совместные выступления известных мастеров искусств Азербайджана с их детьми и студентами, продолжающими их традиции. Проект осуществлен с целью сохранить нашу национальную музыку, культуру и искусство.

Отметим, что в концертной программе выступила и научный сотрудник отдела истории и теории музыки Института архитектуры и искусства НАНА Чиланай Гусейнова (Бадалова), вместе с матерью исполнила песню "Приходи в наши горы".

Концертная программа вызвала интерес богатым репертуаром и разнообразными выступлениями исполнителей.

В престижном списке

За научные достижения в области математической теории оптимального управления азербайджанский ученый, доктор физико-математических наук, профессор Стамбульского технического университета Элимхан Махмудов включен в рейтинговый список Стэнфордского университета.

Рейтинговый список ученых по этому показателю составляется для каждой области науки, затем отбираются ученые, вошедшие в первые два процента этого списка. Отмечу, что именно наш ученый был избран в рейтинг самых влиятельных ученых мира в области теории оптимального управления из Азербайджана.

Добавим еще один интересный факт, что для получения награды за просветительскую деятельность он конкурировал с лауреатом Нобелевской премии Азизом Санджаром.

Действовать верно и грамотно

В Центральной научной библиотеке (ЦНБ) НАНА состоялось очередное практическое занятие по правилам действий во время чрезвычайных ситуаций. В них приняли участие директор библиотеки доктор философии по техническим наукам, доцент Гусейн Гусейнов, его заместители, ученый секретарь и другие сотрудники.

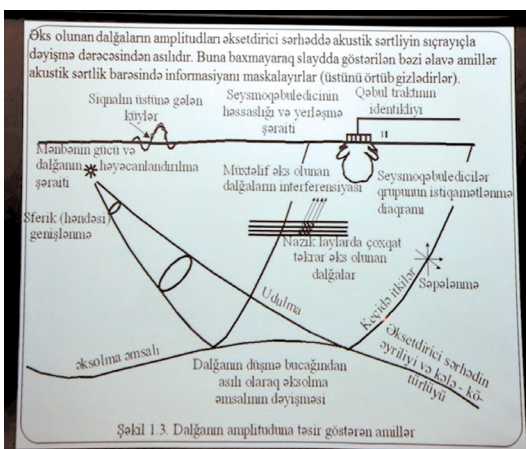
На тренинге, проведенном начальником Штаба гражданской обороны ЦНБ Гюльагой Джахангировой, установлены правила и последовательность действий по выходу из здания в случае возникновения чрезвычайных ситуаций (пожар и землетрясение), концентрации покидающих здание сотрудников на указанном сборе.

Пункт предотвращения несчастных случаев внутри библиотеки, согласно имеющемуся в библиотеке плану эвакуации, направлен на обучение принятию превентивных мер, способам подготовки к чрезвычайным ситуациям (ЧС), обеспечению безопасности в этот период и предотвращению паники.

Отметим также, что в ходе тренингов для сотрудников ЦНБ был уточнен план эвакуации на всех этажах библиотеки, показаны основные и запасные выходы, а также уточнены правила действий при других подобных ЧС.

Новый подход к сейсмической инверсии

В последнее время сейсмическая инверсия стала едва ли не самым модным термином среди сейсмологов, а также тех геофизиков и геологов, которые работают с результатами сейсморазведки на более поздних стадиях - при построении моделей месторождений.

Именно обсуждению этой проблемы был посвящен научный семинар, состоявшийся в Институте геологии и геофизики (ИГГ) МНО и на котором с основным докладом выступил профессор Азербайджанского государственного университета нефти и промышленности Тофик Ахмедов.

Рассказав предысторию интерпретации сейсмических данных, ученый отметил, что программный комплекс под названием "AZƏRİ", созданный на ос-

нове предложенного азербайджанскими специалистами алгоритма, также выполняет сейсмическую инверсию, но при этом данные геофизических исследований скважин используются не на завершающем этапе, а на промежуточном, то есть на этапе обработки сейсмоданных. "При этом, - сказал он, - достигаются два положительных результата: значительно улучшается соотношение сигнал/шум, и получается высокое разрешение данных сейсморазведки. Данный пакет программ был применен на нескольких нефтяных месторождениях нашей страны (на суше, на море), продемонстрировав высокую эффективность результатов - в частности, на Говсанском месторождении".

SCIENCE

Newspaper of the Presidium of the Azerbaijan National Academy of Sciences

Baku hosted the international conference themed "Seismic hazard updates in the Caucasus and implications for modern engineering practices"

The international conference themed "Seismic hazard updates in the Caucasus and implications for modern engineering practices" started in Baku, on May 13. The leadership of the academy, representatives of the Ministry of Emergency Situations, State Committee on Urban Planning and Architecture, foreign well-known seismologists and specialists, as well as media representatives, participated at the conference held with the organization of the Republican Seismic Survey Center under Azerbaijan National Academy of Sciences.

Gurban Yetirmishli, corresponding member of ANAS, general director of the Republican Seismic Survey Center opened the conference commenced in "The Radisson Hotel". He underlined that the latest seismic data collection and analysis in the Caucasus, concepts of modern building codes, and improvement of earthquake catalog, seismic methods and requirements for hazard assessment will be discussed during the conference.

Then academician Isa Habibbeyli, president of ANAS made a speech at the conference. He highlighted the importance of the international conference for studying the seismic hazard. Academician Isa Habibbeyli stressed that the reports on the experience of Caucasus countries, Moldova, and other countries of the world will be presented and in general the actual issues of seismology science will be discussed at the conference.

Saying that the theme of the conference has something in common with the environment, protection of ecological balance, and climate change problems, Isa Habibbeyli, the president of ANAS expressed confidence that COP29, to be realized in Azerbaijan with the leadership of President Ilham Aliyev, will contribute to the solution of current global problems at an international level.

Academician Isa Habibbeyli pointed out that Armenia for almost 30 years, kept Karabakh region of Azerbaijan under the occupation, set massive fires there, and destroyed historical monuments, forests, and specific tree and plant species.

"More than 20 seismological stations, functioning in the region before the occupation, were destroyed by the Armenians as well and now the works are going on in Karabakh for construction of seismological stations. The construction works in the first seismological station in Dashalti village near Shusha are nearing completion and soon the first seismological center of Karabakh will be inaugurated. After it, the works will be started in all territories of Karabakh for constructing new seismological centers. This will contribute to infrastructure recovery and deeper studying of the seismic situation in the Caucasus. Seismology science in Azerbaijan entered a new stage of development. The seismologists of Azerbaijan work with up-to-date equipment and technological programs, the material and technical basis of the Republican Seismic Survey Center has been strengthened, serious scientific researches are carried out here, and relationships have been established with the well-known seismological centers of the world"-said Isa Habibbeyli.

The academician underlined that the management and the employees of the Republican Seismic Survey Center operatively inform the population about earthquakes.

The president of ANAS underscored that the international conference will make a difference for the world seismological science, it will widen the scientific relations among the seismologists and stimulate the development of seismological science in Azerbaijan.

Later, a representative of the US Energy Department, William Wanderer, reported on "Seismic hazard updates in the Caucasus and implications for modern engineering practices". The representative underlined that as the South Caucasus region is seismically active it is important to conduct seismological researches here. Stressing that the seismological researches are conducted at a high level in Azerbaijan the American guest highlighted the importance of the conference for obtaining new scientific knowledge on seismology.

Later on, Tuna Onur professor of the University Victoria, Canada reported on "Seismic Hazard Assessment". The discussions were held after the opening ceremony of the event.

It should be mentioned that the conference gathered together for about 30 representatives from 8 countries and lasted till May 15.

Человек зависит от климата

Чем здоровее экосистемы, поддерживающие жизнь на Земле, тем здоровее планета и люди

В рамках COP29 в Азербайджанском государственном экономическом университете (UNEC) состоялась встреча студентов с сотрудниками Института географии имени академика Гасана Алиева (ИГ) Министерства науки и образования.

С докладами о заболеваниях, возникающих в Азербайджане на фоне изменения климата, и их медико-географической основе, а также о последствиях терроризма на оккупированных территориях перед будущими экономистами и финансистами выступили завотделом медицинской географии института доктор философии по географии Солмаз Рзаева и старший научный сотрудник отдела геоморфологии и природных рисков ИГ доктор философии по географии Самира Абушова.

Специалисты аргументированно доказали, что ухудшение экологической ситуации, глобальное потепление, загрязнение атмосферы, разрушение экосистемы Карабаха, трагедии, пережитые не только человеком, но и природной средой, приводят к преждевременной смертности населения от сердечно-сосудистых, легочных и респираторных заболеваний.

Как рассказала корреспонденту нашей газеты Солмаз Рзаева, человек очень зависит от климата, который влияет на самочувствие, настроение, тонус.

Ускоряя разрушение планеты

- Основным риском влияния изменения климата на здоровье человека и увеличение смертности населения является прежде всего повышение температуры воздуха и рост повторяемости и продолжительности волн тепла, - поделилась она. - Высокая температура провоцирует расширение пе-

риферических сосудов, снижение артериального давления и скорость обменных процессов, происходит перераспределение крови в теле.

Известно, что экосистемы поддерживают всю жизнь на Земле. Чем они здоровее, тем здоровее планета и ее люди. Экстремальная жара, лесные пожары и наводнения, а также изменение климата, антропогенные изменения в природе, недопустимые действия, которые нарушают биоразнообразие, такие как вырубка лесов, изменения в землепользовании, внедрение интенсивных методов в сельском хозяйстве и животноводстве и браконьерство, ускоряют разрушение планеты.

Держать на контроле

Научно-исследовательская и природоохранная деятельность наших ученых на территориях, освобожденных от оккупации, - тема особая. Обеспечить экологическую безопасность там возможно в большей степени за счет создания и последующего обогащения лесного фонда с разнообразием карабахской флоры и фау-

ны, поддержания генофонда растений, озеленения городов и сел с большим растительным ассортиментом, изучения дендрохронологических исследований памятников природы, селекции кустарниковых растений, определения видового состава, группировки по почвенно-климатическим условиям и т.д.

Природоохранную тематику ученые-географы держат на контроле постоянно. Об этом свидетельствует и состоявшаяся в Современном образовательном комплексе имени Гейдара Алиева встреча сотрудников ИГ с учащимися и преподавателями учебной структуры, во время которой обсуждалась проблема экологического терроризма на уже деоккупированных территориях.

Отметим, что эти исследования являются составной частью проекта команды Карабахского экологического исследовательского комитета, которой руководит исполнительный директор института, ведущий научный сотрудник отдела геоморфологии и природных рисков института доцент Заур Имрани.

Галия ЗИСКИНД

Пробы на биогенные элементы

В кяхризах Агдама проводятся микробиологические исследования

Заведующий лабораторией водной микробиологии Института микробиологии Министерства науки и образования доктор философии по биологии, доцент Анар Гусейнов и научный сотрудник Шафига Фейзуллаева находились в научной командировке в Агдамском районе.

В ходе командировки были проведены наблюдения на вновь восстановленных кяхризах Чинарлы, Хейвалы-1, Ханахмед, Гурду в селе Ахмадагалы Агдамского района, а

также взяты пробы для лабораторного анализа с целью оценки мик-

робиологического состояния воды. Физические свойства и pH отобранной воды определялись на месте.

С целью определения биологической чистоты и пригодности воды для питья планируется проведение обширного исследования взятых проб на количество биогенных элементов и различных групп сапрофитных и болезнетворных бактерий.

Научная командировка успешно завершилась. Исследования уже начались в институтской лаборатории микробиологии воды.

Редакционная коллегия:

Иса Габибейли, Ариф Гашимов, Дильгам Тагиев, Ибрагим Гулиев, Наргиз Пашаева, Расим Алигулиев, Тофик Нагиев, Ирада Гусейнова, Говхар Бахшалиева, Джамиль Алиев, Исмаил Гаджиев, Фуад Алиев

Главный редактор: Агагусейн Шукюров

Адрес: Баку, AZ 1001, ул.Истиглалийят, 30, Президиум НАНА
e-mail: elm.nauka.gazet@gmail.com

Мнение авторов может не совпадать с мнением редакции.

Тираж: 2000